

LIMBA ROMÂNĂ ȘI ISTORIA EI FUNDAMENTATĂ ÎN OPERA LUI OVID DENSUȘIANU*

Originile limbii române nu trebuie căutate exclusiv în Latina transplantată la nordul Dunării. Dacă romanizarea Daciei poate fi considerată drept una dintre faptele cele mai importante din istoria extinderii latinei în orientul Europei, nu trebuie să credem că se va ajunge vreodată a explica trecutul atât de obscur al limbii române fără a depăși frontierele acestei provincii. Un eveniment precum acela al cuceririi țării dacilor era strâns legat de o întreagă serie de întâmplări pe care filologul, la fel de bine ca și istoricul, nu trebuie să le neglijeze dacă vrea să explice atât de numeroasele probleme care se leagă de originea românilor.

Nu există metodă mai falsă în cercetările de acest gen decât de a lua în considerare fenomenele la modul izolat, fără a examina raporturile lor cu alte realități și influența exercitată de unele asupra altora. Savanții aplecați asupra studierii originilor limbii române au uitat deseori să privească mai departe de linia Carpaților și a Dunării. Cu o obstinație, de altfel explicabilă, ei au ținut la o tradiție foarte dragă primilor filologi transilvăneni care voiau să dezvăluie toate particularitățile limbii române prin latina transportată la nordul Dunării. Astăzi nu mai are nici un rost să respectăm o asemenea tradiție, iar filologia română trebuie să iasă din limitele restrânse ale vechii metode, angajându-se pe o cale mai sigură și mai apropiată de adevăr.

Examinată de aproape, limba română nu poate reprezenta numai latina din Dacia. Alături de elemente care nu se pot lega, într-o ultimă analiză, decât de latina importată în Dacia, româna ne oferă destule fenomene care trădează o origine meridională și care ne trimit spre țările dintre Adriatică și Dunăre. Romanizarea destul de profundă a celei mai mari părți din peninsula balcanică și relații care au existat, cel puțin până-ntr-o anumită epocă, între elementul roman al Daciei și cel al Traciei, al Iliriei, etc. ne interzic să izolăm nașterea limbii române în regiunea Carpaților. E mai important să revizuiim un capitol dintre cele mai importante ale istoriei limbii române decât să neglijăm a urmări destinul latinei la sudul Dunării. De asemenea, va fi imposibil de înțeles consecințele cuceririi Daciei, dacă refuzăm să ne amintim evenimentele care au precedat aceasta facilitând propagarea latinei în peninsula Balcanică.

Expedițiile romanilor contra dacilor au fost doar un episod din acest îndelung proces de romanizare a Europei occidentale care a început în secolul al treilea înainte de Hristos și care avea să schimbe complet fizionomia țărilor situate între Adriatică și Marea neagră. Peninsula balcanică era romanizată în mare parte în momentul în care colonii lui Traian veniseră să se stabilească în regiunea Carpaților. Iliria fusese cucerită în secolul al doilea înainte de Hristos și devenise chiar provincie romană într-a doua jumătate a primului secol, după o lungă rezistență și numeroase războaie începute în anul 228. Prin cucerirea acestei țări era făcut primul pas spre romanizarea peninsulei balcanice, iar romanii nu aveau decât să-și împingă mai departe cuceririle și să supună alte țări din sudul Dunării înainte de a se îndrepta spre nord. Grecia și Macedonia avură soarta Iliriei în anul 146 înainte de Hristos; Moesia a fost supusă în anul 29 înaintea erei noastre; Panonia fu transformată în provincie romană în anul 9 după Hristos, iar Tracia în anul 46. Deci în momentul în care cucerirea Daciei, în 107 după Hristos veni să încoroneze această operă de romanizare a provinciilor danubiene și să întărească elementul ce urma să dea mai târziu naștere poporului român, latina era vorbită de la Adriatică la Marea Neagră și de la Carpați până-n Munții Pindului.

Dacă, în mijlocul acestei populații romane, existau anumite elemente care voiau să se sustragă influențelor culturii și limbii latine, civilizația romană a ajuns să se impună aproape oriunde superioritatea ei era recunoscută și, cu timpul, avea să pătrundă din ce în ce mai profund în comunitățile locuitorilor autohtoni. Numai grecii și o parte din populația tracă și ilirică s-au arătat mai refractari față de cultura romană... În Iliria, populația latină ajunsă să supună în mai multe regiuni vechiul element autohton și să răspândească în țară un idiom roman ale cărui ultime trăsături par să ne fie conservate într-un dialect din insula Veglia. Într-o parte a Macedoniei și a Traciei și mai

flux de știri culturale - flux de știri culturale - flux de știri culturale IATĂ BOGĂȚIA VIETII NOASTRE CULTURALE OGLINDITĂ ÎN VEȘTILE CE VIN DIN TOATĂ ȚARA PE PORTALUL INTERNET www.cartesiarte.ro

BIENALA TINERILOR ARTIȘTI

Organizată de Fundația Meta și Institutul Goethe, a fost vernisată la Sala Dalles expoziția Bienalei Tinerilor Artiști, ajunsă la a treia ediție. Circa 60 de artiști din 16 țări, dintre care 14 români, tratează în proprie viziune tema "Re-construction", din perspectiva globalizării față-n față cu originalitatea artistului. Lucrările pot fi văzute până la sfârșitul lunii la Sala Dalles, Librăria Cărturești și Ordinul Arhitecților din România.

CENACLU LA NEW YORK

Cenaclul Literar "Mihai Eminescu" și revista Lumina Lină din New York invită pe toți iubitorii de literatură la lansarea volumului "Istoria Creștinismului: Primul Mileniu", de Theodor Damian. Vor vorbi prof. dr. Constantin Negoită, M.N. Rusu, critic și istoric literar, și autorul. La restaurantul Casa Romană (Queens Boulevard cu 39th Place, Sunnyside, Queens).

ZILEE LUCIENILOR

Consiliul Local și Primăria Comunei Lucieni organizează în perioada 11 - 14 octombrie 2008 ZILELE LUCIENILOR („Lucieni - Sufletul în strai de sărbătoare” ediția a II-a) cu care prilej postul de radio Lucieni își inaugurează grila de toamnă - iarnă.

La TIMIȘOARA, a XIV-a ediție a Festivalului Dramaturgiei Românești

La Teatrul Național Timișoara a început importantul eveniment teatral din țară care aduce pe scenă douăzeci și cinci de spectacole și șase concerte, cu accent pe textul contemporan de teatru, ateliere, spectacole de teatru și concerte.

ZILELE "PORTO FRANCO"

La Galați, a avut loc FESTIVALUL NAȚIONAL DE POEZIE « GRIGORE HAGIU » ediția XVII - a, în cadrul căruia s-au desfășurat și « ZILELE REVISTEI « PORTO FRANCO » - nr.150 . Organizatori oficiali au fost

instituțiile : Revista « Porto Franco » (redactor : STERIAN VICOL), Societatea Scriitorilor « C.Negri » (președinte: STERIAN VICOL, vicepreședinte : ANGELA BACIU), Biblioteca « V.A.Urechia » Galați (director : ILIE ZANFIR), Primăria Tirgu Bujor (primar : STEFAN ARFIRE), Primăria Galați, Consiliul Județean Galați și Asociația Publicațiilor Literare și Editorilor din România - APLER.

O NOUĂ EDIȚIE A FESTIVALULUI ARTELOR

Sub girul de președinte onorific al lui Radu Beligan, Festivalul Artelor se dorește a fi un amplu eveniment artistic cu rezonanțe interne și internaționale. Ediția din 2008 aduce o săptămână cu evenimente muzicale tradiționale și clasice, piese de teatru, spectacole de operă, recitaluri instrumentale și expoziții de artă vizuală. Pe scenele instituțiilor de cultură din București (Opera Națională Română, Sala Mare a Palatului, Sala Mică a Palatului), vor evolua artiști

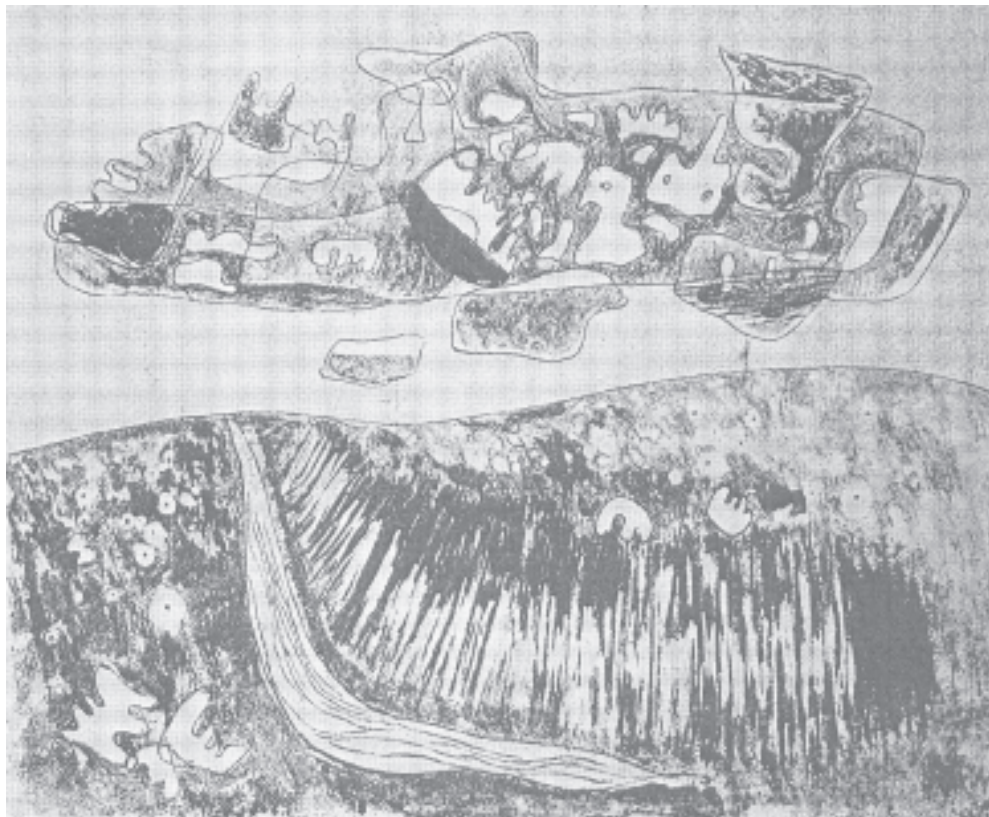
consacrați - Tudor Gheorghie, Florin Piersic, Emilia Popescu, Dorel Vișan, Johnny Răducanu și mulți tineri. În deschiderea Festivalului, alături de Orchestra Națională Radio, sub bagheta dirijorului Misha Katz, la 2 noiembrie, ora 19:00, pianistul Dan Grigore va concerta la Sala Palatului

TEATRUL INDEPENDENT ACT

Sărbătorind zece ani nu numai de existență a sa, ci și de la înființarea ca primul teatru independent din România, la sediul din Calea Victoriei teatrul își marchează aniversarea prin spectacole consacrate, concerte, lansarea unui album de fotografie și lansarea unui film documentar despre personalul din culisele teatrului.

SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE

În cadrul bibliotecii comunale Cornu-Prahova, a avut loc o dezbatere pe tema "Sărbătoarea Națională a limbii române" la finalul căreia toți participanții au hotărât să reia aceasta sărbătorire în fiecare an.

IMAGINAȚIA UNUI
MARE ARTIST

Începând din 23 octombrie, amatorii de arta vor putea admira în sala Institutului cultural Român din Aleea Alexandru, un nou șir de lucrări ale maestrului Vasile Celmare. Cunoscutul artist și-a intitulat expoziția de pictură, gravură și sugestii pentru arta monumentală „IMAGINE ȘI IMAGINAȚIE” transpunându-și, de fapt, în deplinătatea maturității artistice a imaginilor pe care le măiestrește de o viață, imaginația mereu vie și căutătoare de noi căi ale exprimării pe simeze. Reproducem alăturat gravura „Norul” care va putea fi văzută în diverse ipostaze de unghiuri și culori.

LIMBA ROMÂNĂ ȘI ISTORIA EI Bogdan Petriceicu Hasdeu: prefață la „ETYMOLOGICUM MAGNUM ROMANIAE” A.D.Xenopol: studiul despre CULTURA NAȚIONALĂ (1868)

Un dicționar - zice Steinthal - este „o statistică a limbei”. Ar fi rebit să adauge că este anume o statistică foarte vițioasă, un fel de cenensiment unde poporațiunea se împarte după origine sau după religie, dar nu se arată de loc rolul fiecărui individ în societate, așa că cetățeanul cel mai folositor, cel mai căutat de către toți pentru necentenitele sale servicii, e pus pe aceeași linie cu un vagabond disprețuit sau cu un călugăr ce-și scoate nasul din chilie abia la zile mari, ba și atunci doară numai pentru biserică. Dicționarele, așa cum s-au făcut până astăzi, nu ne dau circulațiunea limbei; și tocmai acesta este punctul cel esențial.

Aceeași eroare ca și Thommerel, dar pe o scară mai întinsă, a comis-o Cihac în privința limbei române, asigurându-ne că: „Elementul latin în limba română nu (continuare în pag4)

Revărsând ea în lumea esteroară în modul cel mai precis cea mai mare și mai esențială parte din cuprinsul sufletesc a unui popor, limba devine înainte de toate **semnul cel mai clar al naționalității**. În ori ce se atinge de popor limba joacă rolul cel întâi, un rol atât de important, atât de reieșind, încât celelalte forme de viață ale poporului cad toate pe o treaptă secundară de importanță. Astfel vedem totdeauna limba în cea mai strânsă legătură cu poporul, neamurile deosebindu-se instinctiv după idiomurile lor până ce știința vine și ea de recunosc acest adevăr; vedem limba, oglindă credincioasă a lunei interioare, modificându-se împreună cu ea. Așa **limbile apar în lume odată cu popoarele**, cresc și se dezvoltă împreună cu ele, ajung la culme apoi și decad iarăși împreună cu întreaga putere de viață ce destinul acordă fiecărui din ele, în fine și în (continuare în pag4)

MEMORIU PRIVIND SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE ADRESAT COMISIILOR DE CULTURĂ, ARTE, MASS MEDIA ALE SENATULUI ȘI CAMEREI DEPUTAȚILOR

Domnule Președinte, Domnilor Senatori și Deputați membri ai Comisiilor,

Avem onoarea să Vă aducem la cunoștință faptul că, din inițiativa organizației noastre pe care o descriem în raportul concluziv anexat, anul acesta, într-o rețea formată din întruniri publice locale și legături comune bazate pe internet, în multe localități din țară și în comunități ale românilor de pretutindeni, au avut loc pentru prima oară manifestări prilejuind SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE.

Anvergura lor, oficializarea lor prin Hotărâri ale Consiliilor Locale, caracterul evocator, sărbătoresc, de comunicare științifică, analiză istorică sau adunare populară cu entuziaste programe artistice sunt descrise în același raport concluziv, reieșind cu evidență atât interesul cu care propunerea noastră a fost întâmpinată și pusă imediat în practică de populația românească din țară și străinătate, cât și nevoia pentru viitor a oficializării acestei Sărbători prin formele legislative de rigoare.

Fapt pentru care, cu onoare, ne adresăm Comisiei pentru Cultură, Arte, Mass Media a Camerei Deputaților solicitând bunăvoința de a se însuși și trimite spre votul plenului o propunere legislativă privind INSTITUIREA SĂRBĂTORII NAȚIONALE A LIMBII ROMÂNE în scopul ideii de unitate prin limbă a tuturor aspirațiilor de simțire românească.

Menționăm că această sărbătoare este marcată oficial, an de an, în comunitățile românești din Basarabia și Bucovina iar, la alte popoare vorbitoare ale unei limbi comune, au căpătat de multă vreme pregnantă tradiție unele manifestări cunoscute cum sunt *Zilele Francofoniei*, *Sărbătorile legate de Commonwealth-ul Britanic*, *Zilele Culturii Hispanice*, *Manifestările comune ale celor de limbă arabă*, *Manifestări de limbă germană ale unor universități din Germania, Elveția și Austria*, *Simpozionul limbilor altaice*, etc... Sau, ca exemple chiar din vecinătatea noastră: *Colocviul comun al limbilor tiurcice organizat de Turcia și, binecunoscută prin amploarea și eficiența ei, Ziua Mondială a Maghiarilor care a devenit tradițională*

prin manifestările de unitate subliniate de maghiarii din întreaga lume.

Având onoarea să Vă informăm că manifestările fără suport oficial pe care le-am organizat anul acesta pornesc dintr-o Hotărâre votată într-un for național neguvernamental care este Consfătuirea Națională a Intelectualilor de la Sate și au fost susținute de zeci de publicații și ONG-uri din țară și din lume, că au avut ecouri memorabile atât prin adunările și sărbătoririle din țară și străinătate, prin contribuția unor însemnate personalități culturale românești de pretutindeni, prin rețeaua internet care s-a constituit acoperind sute de localități din țară și multe comunități din străinătate, cât și prin Hotărâri oficiale ale unor Consilii Locale de a institui deja pe teritoriul lor Sărbătoarea Limbii Române și a o înscrie în calendarul local,

Vă rugăm, Stimate Domnule Președinte și Stimați membri ai Comisiei să Vă însușiți propunerea noastră procedând la formele prin care **Sărbătoarea Națională a Limbii Române să fie instituită prin Lege.**

În ceea ce ne privește, Vă informăm că, prin legături cu tot mai multe localități și comunități românești, cu tot mai multe publicații cultural-sociale de limba română cu tot mai multe personalități culturale și lideri de opinie, noi amplificăm chiar în această perioadă ecourile primei sărbătoriri pe care am organizat-o și primim tot mai multe hotărâri de însușire a ei de către Consiliile Locale și Consiliile unor importante organizații neguvernamentale. Ca inițiatori, ne angajăm în același timp ca, dacă Legea pe care Veți avea bunăvoința să o propuneți spre vot și promulgare, va prevedea și contribuția organizației noastre care este recunoscută de utilitate publică prin Hotărâre de Guvern, să facem toate eforturile, să mobilizăm toți membrii filialelor noastre, să întărim rețeaua de organizații neguvernamentale din care facem parte, să impulsivăm, să susținem și să animăm sărbătorirea an de an în județe, localități și comunități românești, în așa fel încât ea să devină una dintre cele mai mari sărbători populare ale românilor și să se impună în tradiție.

A.R.

flux de știri culturale - flux de știri culturale - flux de știri culturale - flux de știri culturale - flux de știri culturale

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE POEZIE „OSKAR PASTIOR”.

La Sibiu reunind peste douăzeci de autori din unsprezece țări, festivalul este organizat de Literaturhaus Berlin și Institutul Cultural Român, desfășurându-se la Galeria de Artă Contemporană a Muzeului Brukenthal. Invitați la festival sunt Mugur Grosu, Mircea Dinescu și Vasile Leac, precum și Herta Müller (Germania) Urs Allemann (Elveția), Inger Christensen (Danemarca), Franz Josef

Czernin (Austria), Jean Daive (Franța), Erwin Einzinger (Austria), Elke Erb (Germania), Christian Hawkey (SUA), Felix Philipp Ingold (Elveția), Andrzej Kopacki (Polonia).

ROMANIAN MUSIC AWARDS 2008

În fața Palatului Culturii din Iași, s-a deschis în 5 octombrie Romanian Music Awards 2008 care acordă premii pentru 14 categorii, printre care Best Album, Best Rock, Best Group, Best Hip-Hop, Best Video și Best Website.

Printre nominalizările din acest an se numără Voltaj, Morandi, Smiley, Andreea Bănică, Paraziții, Tom Boxer&Anca Parghel ft. Fly Project și Crazy Loop.

OPERA MAGHIARA CLUJ -

program pe luna octombrie
Marti, 7 octombrie - ora 18.30 - Henry Purcell: Dido și Aeneas (premieră) Dirijor: Kulcsár Szabolcs, Regizor: Szabó Emese - Spectacol studio
Jean-Philippe Rameau: Pygmalion - premieră pe țară; Dirijor: Kulcsár Szabolcs; Regizor: Szabó Emese; Spectacol studio
Duminică, 19 octombrie, ora 17.00 - Ábrahám Pál: Bal la Savoy; Dirijor: Incze G. Katalin; Regizor: Szabó Emese
Marti, 28 octombrie, ora 18.30
Ciro Pinsuti: Mattia Corvino - premieră pe țară; Dirijor: Rózsa Ferenc; Regizor: Demény Attila
Joi, 30 octombrie, ora 18.30
Ciro Pinsuti: Mattia Corvino; Dirijor: Rózsa Ferenc; Regizor: Demény Attila

REGIZORII ROMÂNI PREMIAȚI LA BERLIN

Regizorii români Răzvan Georgescu, Toma Enache și Mihai Lungeanu premiați la Berlin

Prix Europa 2008, care premiază la Berlin cele mai bune producții pentru televiziune, radio și media emergente, a distins trei producții românești: „Testimony/ Testimonial”, „Bărbierul din Sevilla” și „Ion Gavrilă Ogoranu - Cum mi-am cerut condamnarea la moarte”,

DESCHIDERA STAGIUNII 2008 - 2009

La Ateneul Român, Joi 2 octombrie și Vineri 3 octombrie 2008, a avut loc DESCHIDERA STAGIUNII 2008 - 2009. Orchestra simfonică a Filarmonicii „George Enescu” a prezentat Simfonia nr. 3 de Mahler sub bagheta lui CRISTIAN MANDEAL

DECADA CULTURII GERMANE ÎN BANATUL MONTAN

La Resita și în tot județul Caras-Severin s-a desfășurat DECADA CULTURII GERMANE ÎN BANATUL MONTAN care a lansat o istorie ilustrată a Banatului Montan 1890-1948, vol. 2

CONCURS DE CREAȚIE LITERARĂ LA CLUJ

Casa Municipală de Cultură Cluj-Napoca și revista „Cetatea Culturală” organizează Concursul de creație literară „Scriitorul și patria” structurat pe trei secțiuni: poezie, proză, eseu - istorie literară. Participanții vor trimite, până în data de 10 noiembrie a.c. pe adresa Casei Municipale de Cultură, Piața Unirii, nr. 24, Cluj-Napoca, minim 5, maxim 10 pagini de proză sau eseu, respectiv 10-15 poezii, semnate cu motto. Același motto trebuie să se regăsească într-un plic sigilat, aflat în plicul cu manuscrisele, în care se vor menționa numele, adresa, nr. de telefon, adresa de e-mail și un scurt CV al autorului.

FESTIVALUL PRIMARIILOR ARTIȘTI

În comuna dâmbovităeană Aninoasa a avut loc cea de-a VI-a ediție a FESTIVALULUI PRIMARIILOR ARTIȘTI. Au participat primari cu veleități artistice din județele: Arad, Mureș, Timiș, Buzău, Vrancea și Dâmbovița, precum și alți oaspeți din țară și din străinătate. Grupurile “Kambanki” și “Tea-Dance” din Elin-Pelin (Bulgaria), “Nemuritorii”, “Ceata lui Constantin”, Școala Micilor Vedete și “Vestitorii Aninoasei” vor sustine recitaluri.

ANIVERSAREA INFIINȚĂRII CONSILIULUI ECUMENIC AL BISERICILOR

Cea de-a II-a întrunire semestrală a Comisiei Ecume-

nice-AIDRom și-a desfășurat lucrările la Mănăstirea Brâncoveanu- Sâmbăta de Sus având ca temă «Aniversarea înființării Consiliului Ecumenic al Bisericilor». Reuniunea acestui grup a constituit momentul de întâlnire și reflecție teologică asupra celor șase decenii de colaborare și dialog ecumenic. Consultanța a întrunit delegați ai celor cinci Biserici participante din România, Biserica Ortodoxă Română, Biserica Armeană, Biserica Evanghelică C.A., Biserica Reformată și Biserica Anglicană din București. Pe lângă prezentările teologice aniversare, întrunirea a fost un bun prilej de aducere la zi a informațiilor despre activitățile Bisericilor în legătură cu agenda Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

COLECȚIA COLECȚIILOR SĂTEȘTI LA MUZEUL ȚĂRANULUI ROMÂN

Organizând dezbateri și întâlniri cu colecționari de la sate și animatori ai muzeelor sătești, muzeograful Muzeului Țăranului Român au realizat o amplă și foarte valoroasă mostră care aduce într-un singur loc porțiuni din cele mai valoroase colecții sătești. Astfel, în Sala de oaspeți a Muzeului poate fi vizitată expoziția-atelier « COLECȚIA COLECȚIILOR : MUZEE SI COLECȚII SĂTEȘTI DIN ROMÂNIA. Urmare a relațiilor stabilite în workshopuri comune ale colecționarilor din întreaga țară cu specialiști ai muzeului bucurestean și ai altor muzee, expoziția aduce în Capitală comori străne de pasiunea colecționării elementelor de tradiție din satele noastre, devenind o oglindă a spiritualității lor.

LIMBA ROMÂNĂ ÎN UCRAINA

Deputatul român Ioan Popescu a cerut de la tribuna Parlamentului Ucrainei, apărând drepturile minorităților din Ucraina la limba maternă, demisia ministrului ucrainian al învățământului care a emis ordinea nr.461 de la 26 mai și nr.496 de la 3 iunie în baza cărora obiectele principale în școlile cu predare în limbile naționale vor trece la limba ucraineană. Aceste ordine ale Ministerului învățământului încalca p.3 art. 10 al Constituției Ucrainei, vin în contradicție cu

valorile europene și de fapt prevăd măsuri pentru trecerea în școlile minorităților naționale la predarea obiectelor de baza în limba ucraineană - a spus deputatul declarând un protest ferm împotriva declanșării asimilării procesului de învățământ în școlile minorităților naționale...

SĂRBĂTOARE ROMÂNEASCĂ PE VALEA TIMOCULUI

În satul Sarmanovac (Samarinovac), com. Nigocin (Negotin), în Timocu sarbesc, a avut loc Festivalul culturii și religiei romane la Troița din Sarmanovac. Federația Românilor din Serbia a susținut un moment omagial la aniversarea unui an de la ridicarea Troiței în Sarmanovac. Evenimentul face parte dintr-un program de sărbătoare care începe la Biserica Ortodoxă Română din Malainița și continuă la Troița, cu români din răsăritul Serbiei.

A NOUA EDIȚIE A FESTIVALULUI DE TEATRU DE LA LUGOJ

La Lugoj, la Teatrul Municipal „Traian Grozăvescu”, s-a desfășurat Festivalul Internațional de Teatru, intitulat FestTeamArt prezentând spectacole ale unor teatre din Israel și Argentina, precum și din Serbia, Spania și Grecia. Manifestarea se află la cea de-a noua ediție și are o periodicitate bianuală. Alături de teatrele din Lugoj, București, Timișoara sau Piatra-Neamț, aici s-au afirmat, de-a lungul timpului, trupe din Franța, Grecia, Italia, Serbia, Coreea ș.a.

IULIA HAȘDEU - COMEMORARE LA 120 DE ANI

Asociația Culturală UNESCO Iulia Hașdeu a organizat cu ocazia împlinirii a 120 de ani de la moartea IULIEI HAȘDEU simpozionul LUMINA CARE NU SE STINGE cu participarea cercetătorilor hasdeologi dr. Vasile Andru, dr. Pavel Balmus, dr. Crina Bocșan, dr. Mircea Colosenco, Sandrino Gavrițoia, Mihai Stefan. urmat de un serviciu religios la monumentul funerar al familiei Hașdeu din Cimitirul Bellu

Albina românească

publicație a

MIȘCĂRII PENTRU PROGRESUL SATULUI ROMÂNESC - FUNDATIA EPISCOPUL

GRIGORIE LEU

realizată în colaborare cu

ASOCIAȚIA COMUNELOR DIN ROMÂNIA

editor: CASA DE EDITURA ȘI PRODUCȚIE AUDIO-VIDEO-FILM „REALITATEA”.

Înregistrată la Registrul Comerțului

J40/5587/1991

Cod fiscal: R33954;

cont la Banc Post - Sucursala Moșilor

nr: RO11BPOS70202902964ROL01

Cod Publicații Poștă 19086

ISSN 1583-2546

REDAȚIA:

Nicolae Dragoș și Emil Drăghici - senior editori; Dragoș Sarchizian - secretar general de redacție; Gheorghe Manea, Sergiu Târa, Alexandru Dumitriu, Simona Constantinescu, Antoaneta Matei

Director marketing și publicitate - Tudor Leu. Tehnoredactare computerizată - Veronica Ionescu. Adresa: Redacția și Administrația: bd. Dacia nr. 126, sector 2, București 020064.

Telefon/fax: 021 6105659

E-mail: albina@vipnet.ro;

Internet: www.cartesiarte.ro

Abonamente: 24 lei anual, 12 lei - 6 luni, 6 lei - 3 luni.

prețul unui exemplar - 2 lei
Abonamente de sprijin: 100 lei anual.

Tipărit la Tipografia CERA

SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE

REȚEAUA INTERNAȚIONALĂ CARE A INSTITUIT O SĂRBĂTOARE NAȚIONALĂ

Urmare apelului pe care l-a găzduit cu generozitate și revista „Agero”, în ultimele zile ale lunii august LIMBA ROMÂNĂ A FOST SĂRBĂTORITĂ PE MERIDIANELE LUMII DE VORBITORII EI, acesta devenind primul an când alte comunități românești trăiesc evenimentul întâmpinând sărbătoarea de la 31 august a fraților lor din Basarabia. Încercarea noastră de a sistematiza acum câteva informații și considerații concludive care să asigure continuitatea și înscrierea în calendarul anilor viitori a unei asemenea sărbători de suflet românesc, presupune câteva capitole, după cum urmează:

1. Cronologia propunerii

Revista „Albina românească” – cea mai veche publicație de limbă română care, în curând va implini 180 de ani de la apariție – a lansat în anul 2007, ca tema de dezbateră pentru a opta ediție a Consfătuirii Naționale a Intelectualilor de la Sate, ideea instituirii unei sărbători a limbii române, ca eveniment național de largă rezonanță sărbătorind ideea de emancipare a poporului român în diacronia ei, de la conștientizarea originilor latine ale vorbirii sale la strădania și entuziasmul construirii unui stat unitar al vorbitorilor de limbă română, până la alungarea comunismului tocmai în scopul ca adevărul și dreptatea să triumfe prin rostirea lor în limba română. O sărbătoare-simbol care, focalizând mereu asupra ideilor care au animat fiecare dintre aceste etape, să sublinieze evoluția aspirațiilor de emancipare națională încununate de un întreg an 1989, în care limba română a coagulat năzuințele vorbitorilor ei de oriunde prin exprimări de protest împotriva totalitarismului. Exprimări care au condus la marele act de voință națională din decembrie.

Consfătuirea Națională a Intelectualilor de la Sate a luat în considerație propunerea, a dezbătut-o și, hotărând ca următoarea ediție să fie dedicată instaurării acestei sărbători, a lansat un apel al cărui sens l-am prezentat în următorul citat: *“...La fel cu însemnătatea anului 1848 pentru istoria românească a următoarelor două secole, anul 1989 a culminat cu evenimentele eliberării noastre din Decembrie, tocmai pentru că a fost pe tot parcursul său un an frământat de mișcări de emancipare românească manifestate în diverse moduri. El merită o notare specială și, prin stabilirea conjugării mai multor aniversări, printre care cea propusă de noi sărbătorind cu toții ZIUA LIMBII ROMÂNE, îi vom acorda întreaga însemnătate, ca un prag de conștiință românească ce vine a se afirma în fața chemărilor de iluminare democratică ale secolului al douăzecișunulea... Sărbătoare de suflet nu numai a fraților noștri basarabeni, Ziua Limbii Române trebuie așadar să devină o sărbătoare în toate colțurile României și în toate colțurile românești din lume. Ea face parte din istoria îndelungatei noastre lupte de emancipare și, alături de Decembrie, ca și de alte momente ale rezistenței, ea va reflecta lumini de referință atunci când vom ajunge să înscriem fenomenul românesc al anului 1989, la fel cum îl avem înscris, de mai multe generații de istorici, pe cel al anului 1848...”*

Apelul a fost trimis tuturor organismelor guvernamentale și parlamentare și a constituit demersul nostru către instituțiile centrale interesate sau răspunzătoare de domeniu dar, în febra altor preocupări și interese ale vieții oficiale, nu a înregistrat răspunsuri semnificative pentru a se putea vorbi de vreo atenție din partea politicianilor pentru o asemenea propunere cu caracter cultural-național. În schimb, s-au primit răspunsuri și declarații de adevărat entuziasm încurajatoare din partea unui număr important de organizații neguvernamentale, asociații culturale, biblioteci județene și comunale, redacții de reviste și a multor organizații ale comunităților românești din străinătate. Aceștia li s-au adăugat însemnate personalități culturale și ale vieții publice din țară și din lume, scriitori, publiciști, oameni de artă, filologi, conducători de diverse instituții și organizații dintre care menționăm în mod deosebit *Asociația Comunelor din România* care a trimis apelul nostru tuturor primarilor comunelor din țară și ne-a propus mai multe întruniri județene pe această temă până la sfârșitul anului, revista „Agero” din Stuttgart a Asociației Româno-Germane care a răspândit apelul nostru la zeci de mii de cititori de limbă română din toate colțurile lumii, *Institutul Internațional Jacques Maritain* și *Asociația belgiană Centre d'Action Sud-Est* legată de noi prin faptul că, în vremuri revoluate a susținut cunoscuta campanie „*Villages roumaines*”, popularizându-ne inițiativa în mediul academic și universitar european.

Această anvergură căpătată de demersul nostru ne-a făcut să alegem soluția de a folosi internetul pentru o dezbateră într-adevăr largă și beneficiind de participarea unor personalități semnificative. Astfel, în jurul portalului nostru www.cartesiarte.ro s-a constituit o rețea-internet de intensă participare prin care, lansând cu o săptămână înainte edițiile speciale pregătitoare, am reușit ca în perioada propusă de noi: 29-31 august, să întrunim on-line personalități și instituții din țară și străinătate care au participat astfel la programul nostru de sărbătorire prin evocarea tuturor argumentelor și simțămintelor ce pledează pentru a se instaura definitiv SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE.

2. Inițiative de susținere din partea celor cărora ne-am adresat

Subliniem de asemenea, înafara evenimentului sărbătoresc provocat de apelul nostru, faptul că, prin această primă manifestare publică desfășurată cu mijloace electronice în spațiul virtual, am inaugurat o mare REȚEA INTERNAȚIONALĂ CARE A INSTITUIT O SĂRBĂTOARE NAȚIONALĂ, LIMBA ROMÂNĂ FIIND SĂRBĂTORITĂ ÎN TOATĂ ȚARA ȘI PE MERIDIANELE LUMII DE VORBITORII EI!

Această rețea a început prin a răspândi apelul nostru și a aduce mesaje de adeziune pentru instituirea sărbătoririi propuse. Ziarele „*Evenimentul zilei*”, „*Jurnalul național*”, „*Crai nou*” și alte publicații județene, revistele „*Lamura*”, „*Dacia literară*”, „*Cetatea culturală*”, „*Familia Română*”, „*Oglinda literară*”, „*Dor de Dor*”,

„*Românul Australian*”, „*Maramureșul*” - din regiunea ucraineană Transcarpatia, „*Observatorul din Toronto*”, revistele electronice „*Agero*”, „*Vulgo*”, „*Noi nu*”, „*Slova creștină-credința mea*”, „*Rom-Bel*” din Bruxelles și „*Ora româniei*” din Torino au evidențiat sau au publicat apelul nostru și comentarii la el. O serie de organizații, instituții și asociații printre care „*AIDROM*”, „*AOR*”, „*ARTRAD*”, „*Asociația scriitorilor de limbă română din Germania*”, „*Asociația scriitorilor și jurnaliștilor din Turism*”, „*Asociația Duiliu Zamfirescu*” din Focșani, „*Biblioteca Județeană Petre Dulfu din Baia Mare*”, „*Biblioteca județeană Christian Tell din Târgu Jiu*”, „*Biblioteca Municipală B.P. Hașdeu*” din Chișinău, „*Consiliul Național al Bibliotecilor din România*”, „*Direcția județeană de Cultură, Culte, Patrimoniu - Dolj*”, „*Fundația culturală Alexandru Sihleanu*”, „*Grupul de Cercetări Interdisciplinare al Academiei Române*”, „*Liga scriitorilor din România și de expresie română de pretutindeni*”, organizatorii primului simpozion național de „*Consolidare a mediului asociativ*”, organizatorii simpozionului „*Bisericile de lemn din județul Gorj*”, „*Protopopiatul Ortodox al Belgiei și Olandei*”, „*Societatea culturală "Pasărea Phoenix" - Chișinău*”, „*Societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina*” (atât cea din Suceava cât și cea din Cernăuți), „*Societatea românilor din Australia*”, etc. și-au transmis adeziunea la propunere sau au anunțat manifestări proprii în sprijinul și pentru celebrarea ei. Din partea unor Primării comunale și Consilii locale am primit adrese de susținere și Hotărâri ale Consiliului Local care instituie pentru comuna respectiva, încă din acest an, ziua în care cetățenii și așezămintele culturale din localitate sărbătoresc limba română prin manifestări consacrate ei. Astfel, din comuna Luncavița - jud. Tulcea am primit următoarea comunicare:

Comuna Luncavița, județul Tulcea sarbătorește Limba Română!

Manifestul a fost citit în sedința publică duminică 24 august 2008, iar pe 27 august în sedința ordinară a Consiliului Local Luncavița, se va dezbate un proiect de hotărâre privind sărbătorirea anuală a limbii române în Centrul de Cultura Rurală al Comunei Luncavița.

Stefan Ilie
Primarul Comunei Luncavița
Județul Tulcea

Comunicări asemănătoare, stabilind manifestările locale la diverse date am primit din partea domnului Mircea Velica, Primarul comunei *Izbiceni*, județul Olt, a doamnei Mariana Gâju, Primarul comunei *Cumpăna*, jud. Constanța, domnul Cornel Nanu, Primarul comunei *Cornu*, jud. Prahova, doamna Veronica Ioniță, Primarul comunei *Gorgota*, jud. Prahova, domnul Ilie Potocea, Primarul comunei *Tomșani*, jud. Prahova, domnul Gheorghe Nuțu, primarul comunei *Grăniceri*, jud. Suceava, din partea primăriilor și a consiliilor locale ale comunelor *Panaci-Suceava*, *Niculești*, *Șotânga*, *Doicești* și *Aninoasa* din jud. Dâmbovița; *Săcălășelu*, *Botiza*, *Fărcașa* din Maramureș; *Vlădeni* și *Făcăeni* -Ialomița, *Ștefan cel Mare* - Călărași, *Vișoara* - Cluj, *Slobozia Bradului* - Vrancea, *Tașca* - Neamț, *Scânteiești* - Galați, dar în și mai multe comune despre care vom relata în edițiile viitoare, sărbătoarea a fost de-a dreptul celebrată prin manifestări organizate de așezămintele culturale locale, ca și prin unele ad-hoc, în cadrul altor întruniri, adunări cetățenești ori parohiale sau hramuri ale bisericilor.

Încheiem acest capitol al relatării noastre cu documentul care ne-a parvenit din partea primăriei comunei *Vulcana-Băi*, județul Dâmbovița:

ROMÂNIA Județul Dâmbovița CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI VULCANA - BĂI HOTĂRĂREA din 28 august 2008

privind însușirea propunerii efectuată de către Fundația „Episcopul Grigorie LEU” – MIȘCAREA PENTRU PROGRESUL SATULUI ROMÂNESC pentru proclamarea zilei de 29 august ca Ziua limbii române

În temeiul art. 45 alin. (1) din Legea administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, luând act de propunerea Consfătuirii Naționale a Intelectualilor de la Sate: „*La fel cu însemnătatea anului 1848 pentru istoria românească a următoarelor două secole, anul 1989 a culminat cu evenimentele eliberării noastre din Decembrie, tocmai pentru că a fost pe tot parcursul său un an frământat de mișcări de emancipare românească manifestate în diverse moduri. El merită o notare specială și, prin stabilirea conjugării mai multor aniversări, printre care cea propusă de noi sărbătorind cu toții ZIUA LIMBII ROMÂNE, îi vom acorda întreaga însemnătate, ca un prag de conștiință românească ce vine a se afirma în fața chemărilor de iluminare democratică ale secolului al douăzecișunulea...*”, apreciind imperativ necesară adoptarea unei legi privind proclamarea zilei de 29 august ca Ziua limbii române care să complinescă celelalte legi prin care s-au proclamat unele zile care marchează simbolurile naționale, respectiv:

- 1 Decembrie - Ziua națională a României**, potrivit art. 12 alin. (2) din Constituția României, republicată;
- 26 iunie - Ziua drapelului național**, proclamată prin Legea nr. 96/1998;
- 29 iulie - Ziua imnului național al României** - Deșteaptă-te, române, simbol al unității Revoluției Române din anul 1848, proclamată prin Legea nr. 99/1998;
- 8 decembrie - Ziua Constituției României**, proclamată prin Legea nr. 120/1995;
- Ziua Eroilor, sărbătoare națională a poporului român, cea de-a**

(continuare în pag.13)

GHEORGHE ASACHI

DESPRE CULTIVAREA LIMBEI ROMÂNE LITERARE

Al doilea an să apropie de a sa încheiere de când, cu învoirea înaltului guvern, urmează publicația Albinei românești după statornicul său plan de a face nu numai interesantă, ce și folositoare cetirea gazetei, carea se poate zice a fi metoda practică al culturii naționale. Greutățile înfățișate în plinirea unui asemenea scopos se lămuresc de sine, dacă se ia aminte că limba românească, în a sa pruncie și sărăcie, este întrebuițată a fi, astăzi organul politice, a științelor și a literaturii, ce în limbele streine numai după ostineala a mii de învățați în cursul multor veacuri au răsărit! Pre lângă aceste, spre a înlesni înțelegerea gazetei, redacția este nevoită a o însoți cu descrieri lămuritoare, și încă pentru întocma și adevărata rostire, după regulile filologice a urzit trebuincioase cuvinte tehnice, a se feri de acele varvare, ce nu s-au înromănit, și a le întroloca cu cuvinte chiar românești aflătoare în vechile manoserisuri și cărți tipărite în Moldova, ce le-au păstrat de uitare, cătră carea osândite au fost de atâtea împregiurări împrotivoare la orice fericire a patriei. Întru acesta redacția încă s-au povățuit de o nouă pildă, ce lumii au înfățișat limba grecească, carea, după asemene planuri lucrată, au cuprins astăzi un post înșământ în șirul limbilor cultivate, făcându-să vrednică de ființa politică a nației sale. Înțemeietă pe aceste cuvinte aducătoare unui asemenea fericit spori, redacția va urma planului său, cerând întru aceasta agiutorii binevoitorilor români filologhi, carii în luminata lor dorință vor împărtăși redacției sfaturile și ideile ținătoare cătră cultura unei limbi interesante, atât pentru începutul de unde derază cât și pentru împoporarea a mai mult de cinci milioane oameni carii o vorbese. Dorind apoi a împărtăși străinilor interesante novitale din Moldova sau a țărilor învecinate, precum și îmbunătățitorile administrative măsuri după noua legiure a țarei, redacția nu va pregeta a publica aceste împreună și în limba franceză.

ION HELIADE RĂDULESCU
ASUPRA LIMBEI ȘI ÎNCEPUTURILOR ROMÂNILOR

„... Unii pe rumâni îi fac strănepoți ai dacilor, alții amestecătură de daci și de romani, alții, pentru câteva vorbe slovenești ce se află în limba bisericească, slavi, șel. Foarte bine! Eu zic să primum pe oricare dintr-acestea, dacă va fi adevăr; căci văz că niciuna nu este în stare să folosească nici să vatame pe rumân, și că niciuna nu este în stare nici să adaoge nici să sează ceva la civilizația, cinstea și lumina rumânilor. Mai bine însă să cercetăm puțin pe rumân și limba lui, și-apoi fără greutate vom afla prin dovediri firești că el este ceea ce au fost părinții săi, sau cel puțin că vorbește o limbă ce se trage din latina.

Mii de ani au trecut peste dânsul, mii de prefaceri, mii de neamuri streine. Fieștecare dintre acestea a luat câte ceva cu sine, și și-a lăsat urmele sale. Tot a trebuit să uite rumînul, și părinții, și obiceiuri, și fapte: de toate s-a

Bogdan Petriceicu Hașdeu

reprezintă astăzi decât o cincime (!) din vocabularul ei, în timp ce elementul slav care intră în componența vocabularului limbei române este aproape dublu (!)”... Și, mai departe: „Elementele tucești reprezintă aproape a cincea parte (!) din vocabularul român”... Cu alte cuvinte, limba română se compune după Cihac din 1/5 latină, 1/5 turcă și 2/5 slavice, afară de 1/5 eterogenă.

E mai presus de orice îndoială că nicăiri ca în Dobrogea românii n-au fost expuși la o mai mare influență slavică și turcă totodată, locuind acolo, în curs de câțiva seculi, într-un strâns contact cu bulgarii și cu otomanii. Ei bine, nici chiar în Dobrogea aritmetica lui Cihac nu se potrivește.

Iată o scurtă doină română dobrogeană, culesă de neobositul Teodor Burada: *Vara vine, iarna trece, /N-am cu cine mai petrece; /Și cu cine am avut, /Vai de mine, /I-am pierdut !/L-a mâncat negrul pământ, /La biserică-n mormânt !...*

Luăm primul tom din dicționarul etimologic al lui Cihac, cuprinzător de „elemente latine”, și găsim acolo: *vară=ver, veris; vin=venio; iarnă=hibernum (tempus); trec=traficio; nu=non; am, avut, avea=habeo; cu=cum; cine=quinam; mai=magis; petrec=pertraficio; și=sic; vai=vae; de=de; el=ille; perd=perdo; mânc=manduco; negru=nigrum; pământ=pavimentum; la= un „l” eufonic care precede prepoziția „a”=ad; biserică=basilica; în=in; mormânt=monumentum;* fiind uitat numai *mine*, care însă, deși coincide cu slavicul *menia*, totuși nu se poate desprinde de vechiul italian *mene*.

Câte cuvinte atâtea latinisme, fără nici un amestec străin, absolutamente **nici unul**! Ar fi putut oare Cihac să ne găsească tot așa un cântec românesc pe jumătate mai scurt, sau măcar să compună el însuși în proză o frază românească de cinci șiruri, în care toate cuvintele să fie numai slavice sau numai turce, sau numai slavice și turce? De vreme ce – după el – elementul turc în limba română este egal la număr cu cel latin, iar elementul slav *„poate ajunge dublu”*.

Negreșit, slavismele la români, și chiar turcismele, nu sunt puține; în **circulațiune** însă, adică în activitatea cea vitală a graiului românesc, în mișcarea cea organică, ele se pierd aproape cu desăvârșire față cu latinismele. Chiar dacă toate derivațiunile turce și slavice ale lui Cihac ar fi corecte, pe când în realitate cele mai multe păcătuiesc contra științei și contra metodei, tot încă nu s-ar putea zice că ingredientul slav și cel turc luate la un loc sunt egale la români cu ingredientul latin, necum a reduce pe acesta din urmă la o biată pătrime în alăturare cu celelalte două. Un calcul serios în Lingvistică, ca și-n economia politică, are în vedere nu unitatea brută ci **valoarea de circulațiune**...

În Lingvistică, **marele principiu al circulațiunii**, uitat până aici aproape cu desăvârșire s-ar putea privi ca piatra cea angulară a edificiului. Ceea ce se cheamă *fizionomia* unei limbi nu este altceva decât rezultatul circulațiunii. Fizionomia totală a limbei se compune din fizionomiile sale parțiale: fonetică, tonică, morfologică, sintactică, lexică, ideologică, rezultând fiecare dintr-o circulațiune deosebită astfel că se poate întâmpla, bunăoară, ca fizionomia fonetică sau lexică să nu fie de aceeași natură cu cea sintactică sau cu cea tonică, dar toate circulațiunile speciale la un loc concurg într-o singură fizionomie generală...

...A face **etimologie** în sensul științific al cuvântului, lămurind prin metoda comparativă, întrucât e cu puțință, nu numai originea vorbelor române ca materie, ca formă, ca sens, ca propozițiune, dar totodată sorgintea credințelor sau obiceiilor exprese prin acele vorbe;

A discerne în limba română, așa cum o găsim în monumente vechi și-n gura poporului, **amestecul primar** care i-a dat naștere și multiple **amestecuri secundare**, prin cari se caracterizează viața-i ulterioară în curs de veacuri;

A dezvăli adevărata **fizionomie** a graiului românesc: ceea ce circulează în el și ceea ce nu circulează sau abia circulează. Aceasta este ținta pe care și-o propune *Etymologicum Magnum Romaniae*.

depărtat în fugile și băjenile sale; pe sine însă firește nu a putut să îl uite, căci pretutindenea a fost nedezlipit de dânsul. Când ar întreba cineva un rumân din cei mai simpli și fără multe cunoștințe: Care au fost părinții tăi? Care religia lor? Care obiceiurile lor? El negreșit că nu ar ști ce să răspundă. Când însă l-ar întreba: Tu ce ești? El ar răspunde om-*homo*. – De ce fel de neam? – Rumân. – Cum se numesc în limba ta părțile trupului tău? Cap, ochi, nas, ureche, limbă, dinte, barbă, braț, mână, deget, unghie, inimă, piept, sânge șel. (adică) *Caput, oculus, nasus, auricula, lingua, dens, barba, brachium, manus, digitus, unguis, anima, pectus*. De unde urmează că rumânul este întreg roman și toate părțile trupului său și chiar sângele îi sunt romane.

Apoi să venim a-l întreba și pentru obiecturile ce niciodată nu i-a scăpat din vedere, și care în fugile sale i-a fost de neapărată trebuință a le avea cu sine. El și atunci va răspunde: pîine, făină, apă, foc, vin, car, bou, căine, cer, soare, lună șel; *panis, farina, aqua, focus, vinus, carrus, bos, canis, caelum, sol, luna*.

Ce au fost dară părinții și strămoșii rumânului de l-a învățat să numească astfel lucrurile?... Limba lui pentru sine și pentru trebuințele lui cele mai de aproape este toată latină. Când însă vom intra în biserică și în cancelăriile divanului, unde atâtea vreme a domnit limba slavonească, acolo o să găsim urmele ei. Ținta noastră aici nu este să aflăm pe rumânul popă sau pe rumânul logofăt, ori pe meșterul sau pe rumânul loghiotat, ci pe rumânul rumân, în starea firei, și cu acele dintâi cunoștințe ce le dobândește la pieptul maicii sale care l-ar învăța slavonește de ar fi slavonă, dăcește de ar fi dacă (*Dumnezeu o mai ști care a fost limba dacilor*). Puținele vorbe slavonești nu schimbă nici natura rumânului nici șesătura limbii lui, al căria mehanism este tot acela cu al surorilor ei italiiana, franțeza șel. Formarea cazurilor, verburile auxiliare, conjugarea verburilor, timpii compuși, infinitivele, partițiile trecute, toate dovedesc aceeași urzeală cu a limbilor de sus. Când o dată avem un drum, o urzeală, o sistemă, poate vremea să schimbe toate vorbele cu altele străine, și rămând tiparul românesc, limba în veci să fie românească... (Ce.) ... rumânul pentru că zice „*slavă domnului*” și nu *glorie domnului*, nu vorbește românește? – Iertați-mă să fac o asemănare care cu toate că este cam stravagantă, însă pricina o deslușește foarte bine. Când cineva va avea înaintea-i un scheletru de om și va grămădi pe dânsul, de va fi cu puțință, carne, mușchi, vine, piele, negreșit că va ieși un om alb sau negru, frumos sau urât, care mai pe urmă este primitor a fi îmbrăcat sau a rămânea gol, de a fi stăpân sau slugă, însă totdeauna va fi om; dar dacă scheletrul va fi de alt dobitoc, negreșit că orice îi va pune cineva, el în veci va avea forma sa. A fost odată o vreme, când limba românească, dezbrăcată de toată podoaba ei, goală, sfâșiată, a rămas ca un scheletru. De aici a început iară a se hrăni, a prinde putere, a se împrumuta câte o haină streină (pe care totdeauna poate să o dea înapoi de se va îmbogăți) și a veni în starea în care se află astăzi, când nu mai așteaptă decât îndemânaticii și învățați meșteri ca să o împodobescă. Fel de fel de croitori aleargă acum ea să o îmbrace, unii cu

(continuări din pag1)

haine pestrișe, alții cu haine mai largi, mai scurte, mai lungi și nepotrivite și alții zic ea, hainele cu care se află și nu-i ajung a se acoperi, să le taie în bucăți, să le înnădească, să le înoade, și să le coasă ca să-i ajungă!!! Unde sunt aceia care să-i lase ce este al său și să-i potrivească pe al ei trup din magazia cea mare și bogată a maicii sale? Au venit și aceia, au fost puțini, au fost neascultați; dar s-a înmulțit și se înmulțesc, și șimba începe a se slobozi de strânsurile ce o sugruma, de lărgimea ce o făcea leneșă, de lungimea ce o împiedeca, de seurtimea ce o arăta goală și de pestrișimeace o făcea de răs. În partea a doua vom arăta drumul și mijloacele regulării și înaintării acestui limbi.

MIHAIL KOGĂLNICEANU

INTRODUCȚIA „Dacia litterară”: 30 ghenarie 1840

« Dacia litterară ... - va fi – un repertoriu general al literaturii românești, în carele ea într-o oglindă se vor vede scriitori moldoveni, munteni, ardeleni, bănățeni, bucovineni, fiește carele cu ideile sale, cu limba sa, cu tipul seu ...
... Ne vom sili ca moralul să fie pururea pentru noi o tablă de legi, și scandalul o urăciune isgonită. Critica noastră va fi nepărtinitoare; vom critica cartea, ear nu persoana. Vrajmași a arbitrarului, nu vom fi arbitrari în judecățile noastre literare. Iubitori ai păcei, nu vom primi nici odată în foaia noastră discuții ce ar pute să schimbe în vrajbe. Litteratura noastră are trebuință de unire, ear nu de desbinare... În sfârșit, țalul nostru este realisația dorinții ca Români să aibă o limbă și o litteratură comună pentru toți... (suntem) împotriva dorului imitației (că ea este)... o manie primejdioasă pentru că omoară în noi duhul național... această manie este mai ales covârșitoare în literatură. (majoritatea cărților ce apar) sânt numai traducții din alte limbi și încă și acele de ar fi bune. Traducțiile însă nu fac o literatură... Noi vom prigoni cât vom pute această manie ucigătoare a gustului original, însușirea cea mai prețioasă a unei literaturi...
Istoria noastră are destule fapte eroice, frumoasele noastre țeri sânt destul de mari, obiceiurile noastre sânt destul de pittoresci și de poetice, pentru ca să putem găsi și la noi sugeturi de seris, fără să avem pentru această trebuință să ne împrumutăm dela alte nații... Foaia noastră va primi cât se poate mai rar traduceri din alte limbi; compuneri originale îi vor umple mai toate coloanele... »

LA INTRODUCEREA ALFABETULUI LATIN
ÎN PAGINILE ALĂUTEI ROMÂNEȘTI:

Rugăm numai pre cetitorii noștri să nu să sparie de greutățile ce vor afla la schimbarea aceasta; să gândească că aceste greutăți vin numai din nedepindere, că literale latine sânt mai puțin la număr, mai ușoare, mai potrivite cu haractirul limbei noastre și că fără ele niciodată nu vom pute ave o gramatică bună și regulată

A.D. Xenopol

mormânt rămân nedespărțite... Peirea limbei este peirea poporului, ceea ce nu vrea să zică peirea generațiunilor, acestea ținându-se în timp ca lanțuri neîntrerupte, ci peirea acelu mod de a reflecta în sine lumea esterioră, care era comun unei sume de indivizi. Dacă se pune ceva în valoare în această lume interioră a cărei importanță vom căuta s-o arătăm după ce vom fi cercetat-o în totul, atunci se va acorda ușor că **limba este cel întâi obiect pe care un popor ce aspiră la viață trebuie a cultiva**, căci ea este condițiunea chiar a existenței sale...

Mai întâi limba, dezvoltându-se cu întregul cuprins sufletesc a unui popor, urmează că ea are o dezvoltare istorică, adică liberă, prin urmare nimic nu e mai contrar dezvoltării limbei decât regulamentările arbitrare. Confusiunea necesară ce se-ntâmplă în o limbă care pășește deodată la o dezvoltare răpede, se clarifică cu timpul, și limba pășește apoi în o dezvoltare regulată și conformă spiritului poporului căruia aparține. Câmpul liber al discuțiunii este singurul mijloc care trebuie întrebuițat pentru apărarea limbei de formațiuni străine. Aceste formațiuni străine sunt de două neamuri: unele sunt acele ce ating materialul limbei, cuvintele, celelalte se rapoartă la spiritul ei, adică la legătura originală a noțiunilor între ele. Ambele sunt periculoase, cele de felul al doile, însă într-un mod mult mai grozav... Nu trebuie să uităm că **limba este a unui popor pentru ca prin ea să exprime interiorul său**, că ea are valoare pentru el numai întrucât o înțelege. Apoi nu este nici un pericol dacă în o limbă se află o sumă oarecare de cuvinte prin originea lor cu totul străine, căci înțelesul ce limba a legat de ele, în timpul primirei lor, nu mai este în totul acel străin. Această preponderență a cuprinsului asupra formei face în genere de pericolul împrumutării cuvintelor, nu este cel ce amenință existența limbei însăși. Cu mult mai periculoasă e specia de formațiuni străine în contra spiritului însuși a limbei. Formațiuni care imitează legături de cuvinte din alte limbi au de rezultat de a desface legătura între noțiuni; și de a o stabili iarăși după forma ce o are la poporul imitat. .

O altă consecvență ce am pute trage din cercetarea de față este, că trebuie să ne dezbrăcăm de acel fals simțământ de patriotism și de românism care vra și romanizarea terminologiilor științifice. Noțiunile științifice fiind aceleași la toate popoarele ce le posed, ar trebui ca și cuvintele ce le exprimă să fie aceleași. Terminologia științifică trebuie în genere împrumutată de la poporul la care știința corespunzătoare s-a dezvoltat. Mai ales trebuie a se feri de traducerea cuvintelor tehnice ale altor limbi prin cuvinte din viața comună, care traducere pare unora un mare avantaj; căci aceste cuvinte având în genere mai multe înțelesuri întunecă noțiunile clare și simple ale științei...

Posibilitatea comunicării cuprinsului sufletesc sub forme determinate de natura poporului este dar una dintre condițiunile cele dintâi a fericirii indivizilor săi și din contra, nimic nu atinge mai adânc și mai dureros ființa omenească decât împedecarea acestei comunicări, decât presiunea morală ce rezultă din înnădușirea dorinței nemărginite de a revărsa cuprinsul sufletului său prin amenințarea altor interese scumpe sau chiar aceea a existenței sale. . Aceasta se-ntâmplă când un popor mai mare, mai puternic, împins de un orb fanaticism național, argându-și sie dreptul naturei de a da naștere popoarelor, imprimă unui altuia limba, moravurile și în un cuvânt viața sa întreagă, când sfarmă monumentele amintirilor sale și sacă prin mijloace cumplite viața întreagă a sufletului său... De aceea vedem în istorie popoarele preferând să piară decât să-și sacrifice de bunăvoie tezaurul sufletului lor, și omenirea vede în astfelu de faptă o glorie pentru victimă, o infamare pentru călău...

Aceasta a prevăzut-o natura când a legat de individ familia, când a unit familii împreună în neamuri și ginți, și mai cu samă când a format naționalitățile. Legată de sfera naționalității, a poporului, activitatea individului ia un impuls puternic și concură la progresul omenirii. **Importanța, dar, a cultului național care constituie și măține sferile de viață a popoarelor este în această privință ce favorizează însuși progresul universal...**

SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE

(continuare din pag. 3)

patruzecea zi de la Sfintele Paști, Ziua Înălțării Domnului Isus Hristos, potrivit tradiției românești, proclamată prin Legea nr. 379/2003,

luând act de:

a) referatul de aprobare prezentat de către primarul comunei, în calitatea sa de inițiator, înregistrat în 28 august 2008;

b) raportul compartimentului de resort din cadrul aparatului de specialitate al primarului comunei, din 28 august 2008;

c) precum și de raportul Comisiei de specialitate a Consiliului Local, având în vedere prevederile art. 5 alin. (2), art. 36 alin. (1), alin. (2) lit. e) și alin. (7) lit. a) și c) din Legea administrației publice locale nr. 215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare,

CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI VULCANA-BĂI adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. - Se însușește propunerea efectuată de către Fundația „Episcopul Grigorie LEU – MIȘCARE PENTRU PROGRESUL SATULUI ROMÂNESC” pentru proclamarea prin lege a zilei de 29 august ca Ziua limbii române, precum și se aprobă cooperarea cu această fundație în vederea realizării în comun a unor acțiuni privind promovarea acestui deziderat.

(2) Se propune ca marcarea Zilei limbii române să fie efectuată de către autoritățile publice și de celelalte instituții ale statului prin organizarea unor programe și manifestări cultural-educative, cu caracter evocator sau științific, consacrate istoriei limbii române, în perioada 29 - 31 august.

Art. 2. - (1) Prezenta hotărâre se comunică, în mod obligatoriu, prin intermediul secretarului comunei, în termenul prevăzut de lege, primarului comunei Vulcana-Băi și prefectului județului Dâmbovița și se aduce la cunoștință publică prin depunere la Monitorul Oficial al Comunei Vulcana-Băi care se păstrează la Biblioteca Publică Comunală „Grigore ALEXANDRESCU” Vulcana-Băi, precum și prin publicarea pe pagina de internet la adresa www.vulcanabai.ro.

(2) De asemenea, prezenta hotărâre se înaintează, prin grija primarului comunei, Fundației „Episcopul Grigorie LEU – MIȘCAREA PENTRU PROGRESUL SATULUI ROMÂNESC”, cu sediul în municipiul București, bulevardul Dacia, nr. 126, sectorul 2.

3. “Limba noastră cea română”

Participanții la dezbaterile noastre au luat cunoștință din două articole publicate de cotidianele “România liberă” și “Ziua” despre problemele aproape opresive cu care se confruntă limba română în Basarabia și despre programul propus de perseverenții organizatori de la Chișinău pentru sărbătoreasca lor zi de 31 august pe care, poate mai greu - mai puțin oficial și mai mult popular, mai lipsită de auspicii guvernamentale dar zdravăn susținută de autorități locale - mai greu, deci, dar niciodată abandonând-o, și-o celebrează locuitorii Basarabiei. Fără a reuși să depășim gustul amar al întâmplărilor prin care treceau tocmai cei care, prin tradiția lor, au inspirat propunerea noastră, ne-am informat participanții la această largă sărbătorire virtuală despre modul cum a fost întâmpinată și cum s-a desfășurat la Chișinău, cu temeinică susținere civică din partea cetățenilor și a Primăriei Municipiului, tradițional devenita manifestare „Limba noastră cea română”.

Am preluat materiale și articole din „Portalul de românism Basarabia” din „Almanahul tuturor românilor pe anul 2008 – Apa vie”, din articole scrise și mesaje trimise de Grigore Vieru, Nicolae Dabija, Valeriu Matei, Vlad Pohlă. De altfel, cei care au citit propunerea noastră, își amintesc de faptul că așa am și început-o : « TOȚI ROMÂNII SUNT CHEMAȚI A SĂRBĂTORI LAOLALTĂ CU FRĂȚII LOR DIN BASARABIA ZIUA LIMBII ROMÂNE FĂCÂND DIN ACEASTA O SĂRBĂTOARE NAȚIONALĂ » ! Am pornit, cum se vede, de la faptul că, de vreme ce există la unii dintre noi tradiția sărbătoririi celui mai important element de coeziune națională, care este limba, să o extindem la o sărbătoare în care toți românii să-și amintească de uriașele eforturi ale marilor noștri înaintași. Să-și amintească, de asemenea, de eforturile din diferite provincii românești pentru recunoașterea și desăvârșirea acestei limbi. Ziua festivă propusă capătă astfel și aspectul de aniversare a tuturor momentelor în care limba română s-a afirmat afirmându-ne pe noi ca națiune europeană. Așadar, pe trunchiul sărbătorii devenite tradiționale într-o țară locuită de români, noi să construim o aniversare măreață, de simțire a tuturor românilor, extinzând această tradiție în primul rând în România și, în egală măsură, în toate comunitățile românești din lumea noastră contemporană. Din acest motiv am menționat întreaga perioadă : 29 - 31 august, pentru ca, începând evocarea tuturor evenimentelor istorice legate de limba noastră printr-o sărbătoare națională, ele să continue după posibilitățile fiecărei localități sau comunități, cu acțiuni locale așa cum au și început să se înfiripe.

4.Exemplul marilor cărturari care au înnobilit viața politică a românilor.

Sărbătorit prin inițiativele proprii ale localităților și instituțiilor culturale, sau într-o rețea internet care a pus în relație români din țară și de pretutindeni, evenimentul a fost susținut prin editia specială electronică a newsletterului nostru, care a dezvoltat caracterul de simpozion on-line al dezbaterii începute, publicând argumente extrase din opera unor iluștri clasici, așa cum arătam în numărul al șaselea:

„...AU FOST PREZENTAȚI
ASACHI, HELIĂDE, KOGĂLNICEANU, HAȘDEU, XENOPOL,
IAR ACESTE EXTRASE DIN OPERA LUI
OVID DENSUȘIANU
LE ADUCEM AMINTE CITITORULUI ACUM
CÂND ÎNCEPEM ÎN COMUNITĂȚILE TUTUROR VORBITORILOR
DE LIMBĂ ROMÂNĂ A PRĂZNIUI BINEMERITATA EI
SĂRBĂTOARE ...

Extrasele din Densușianu au fost alese și traduse de noi direct din textul francez, dorind să fie ca o explicație finală la argumentările luate din ceilalți. Prin

acestea, de fapt s-au deschis comunicările unui permanent seminar de specialitate on-line, în care încercăm să comunicăm, vii și trecuți, cât mai mulți intelectuali cu simțire românească. Dintr-un asemenea motiv, am pus accentul pe acel SECOL AL NOUĂSPREZECELEA ÎN CARE POLITICA NAȚIONALĂ S-A DUS PRIN POLITICA UNITĂȚII LIMBII NOASTRE. Sa dus de către mari personalități politice ale neamului care au fost în același timp foarte mari cărturari cu operă definitorie în slujirea acestei limbi. Am urmarit, prin aceasta, să demonstrăm că SLUJIREA LIMBII NŪ ESTE DOAR O ÎNDATORIRE CĂRTURĂREASCĂ, CI ÎL DEFINIȘTE ȘI PE ADEVĂRATUL OM POLITIC. Pentru că, printr-o asemenea slujire el, omul politic poate veni să rezolve multe probleme ale neamului său și, mai ales, acel IDEAL AL UNITĂȚII DE SIMȚIRE CE CONDUCE DIRECT SPRE PROGRESUL PRIN AFIRMARE NAȚIONALĂ, care este, în fond, cea mai bine dovedită cale a progresului omenirii.

5. Ce s-a înțeles în țară și cum s-a concretizat această inițiativă

Ecourile contemporane produse de evocarea operelor clasice aduse în sprijinul propunerii noastre au început să se amplifice după apariția acestora. Iată relatarea evenimentului petrecut într-un alt județ al țării- Olt :

**CENTRUL CULTURAL
„TUDOR GHEORGHE”
I Z B I C E N I**

**TOȚI ROMÂNII SUNT CHEMAȚI A SĂRBĂTORI
LAOLALTĂ CU FRĂȚII LOR DIN BASARABIA
„ZIUA LIMBII ROMÂNE”
FĂCÂND DIN ACEASTA O SĂRBĂTOARE NAȚIONALĂ**

**SIMPOZIONUL CU TEMA:
SĂRBĂTORIREA LIMBII ROMÂNE”**

DUMINICĂ 31 AUGUST 2008 ORA 17.00
INVITAT SPECIAL : MAESTRUL TUDOR GHEORGHE

Simpozionul, inițiat de dl. Mircea Velica, primarul comunei, a fost deschis de către directorul Centrului Cultural, dl. Silviu Mihalcea cu mesajul „Să vă fie ziua bună vorbitori de limbă română”, după care s-a dat citire mesajului primit din partea președintelui Asociației Comunelor din România, domnul Emil Drăghici.

Primul invitat, cel care a deschis de fapt simpozionul a fost d-l prof. dr. Paul Matiu, directorul bibliotecii județene „Ion Minulescu”, făcând o prezentare amplă despre evenimentele din Republica Moldova, evenimente petrecute în anul 1989 și după aceea.

A urmat un cadru didactic ce a reprezentat clasele I-IV , d-l învățător Stanciu Ciprian, care a avut discursul axat pe influențele nefaste ale societății zilelor noastre asupra limbii române.

Cel de-al treilea invitat a reprezentat învățământul gimnazial, d-l profesor Zarcu Tudor care s-a referit la influențele negative asupra limbii vorbite pe care o au cei din media, atât cea scrisă cât și cea vorbită, prin folosirea neadecvată de termeni și cuvinte, fapt extrem de dăunător pentru elevii al căror vocabular se află în perioada de acumulare.

Următorul invitat a fost d-l profesor Purcea Gheorghe, care s-a referit în cuvântul domniei sale la o latură mai puțin mediatizată și anume latura filosofică a literaturii române.

Au mai dorit să transmită mesajul domniilor lor:

- președintele Consiliului Județean Olt, d-l Stănescu Paul
- senatorul de Olt d-l Bobeș Marin
- deputatul de Olt d-l Iordache Florin

După discuții a urmat un moment artistic prezentat de membrii Centrului cultural, moment ce a constat în: recitare poezii, cântece populare și jocuri locale

A urmat maestrul Tudor Gheorghe care a „plimbat” asistența de la începuturile limbii române scrise până în prezent exemplificând de fiecare dată prin cântec diferitele perioade ale evoluției limbii române, cuvintele fiind de prisos în a descrie atmosfera, electrizantă de altfel, din sala centrului cultural.

Totul s-a încheiat cu aplauze prelungite, auditoriul părăsind sala Centrului Cultural „Tudor Gheorghe” mai buni și mai frumoși decât erau la venire, părerea tuturor fiind că au participat la un eveniment înălțător, dătător de speranțe pentru o existență „onorabilă” a limbii române...

După închiderea simpozionului publicul s-a deplasat în piața centrală a localității unde s-a desfășurat „Festivalul berii”, eveniment organizat de Consiliul local Izbiceni colaborator fiind concernul „URSUS”, la care au participat ansamblurile folclorice din localitățile: Izbiceni, Cezieni, Oporelu, Vișina având ca invitat special Ansamblul profesionist „Plaiurile Oltului” din Slatina.

Și, pentru că vorbim despre ecourile acestei inițiative, ele ne demonstrează că, de la hotărâri ale unor Consilii Locale de a se institui Sărbătoarea Limbii Române, cum ne-au parvenit din județul Tulcea și din Grănicerii de Suceava, de la alte patruzeci de comune românești care au preluat formula legislativă prin care și-a argumentat Hotărârea Consiliul local al comunei Vulcana-Băi, jud. Dâmbovița, s-a ajuns chiar la o manifestare complexă, de comunicări, referate, manifestări artistice, evocări lirice prin glasul marelui artist al limbii române care este TUDOR GHEORGHE și chiar petrecerea populară organizată pentru toți locuitorii din vecinătăți de către primarul Izbiceniilor de Olt, MIRCEA VELICA. O asemenea manifestare prefațează și dă exemplu pentru sute și sute de manifestări complexe care, desigur, se vor multiplica și vor avea loc la anul în sute și sute de localități românești, stimulând atât programe artistice cât și sesiuni de referate ale intelectualității locale, concursuri școlare, petreceri populare, SĂRBĂTOAREA LIMBII ROMÂNE devenind prilej pentru diverse forme de manifestare a simțirii românești, a dragostei pentru tezaurul limbii, a mândriei pentru cultura afirmată prin strămoșeasca limbă. În acest sens și din acest motiv,

SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE

(continuare din pag. 13)

propunerea noastră nu cuprinde o zi, ci o perioadă de trei zile, fiecare în localitatea sau în comunitatea sa chibzând după cum socotește mai bine elementele de comunicare educațională, de adaos la cercetarea științifică, dar și la informarea vorbitorilor de limba română în legătură cu valorile ei, cu virtuțile celor care o pun în valoare și cu bucuriile pe care ea ne-o transmite de la învățătură și până la petrecerea populară.

7. Sărbătoarea națională instituită printr-o rețea internațională

Am menționat unul din multe exemple de continuare a demersului nostru prin contribuții de suflet și de exprimare a sentimentelor, prin studii și argumentări aprofundate, prin inițiative personale sau ale comunităților locale. Ele s-au produs, spontan și cu pornire entuziastă, chiar în acest an de început. Subliniem acest lucru pentru că este vorba de luna lui august 2008 în care noi abia am pus în dezbatere propunerea, făcând apel pentru căutarea de susținere, de sprijin și de sugestii privind atât data cât și diferitele forme de manifestare ce vor consemna marele eveniment. Marele eveniment național anual, pe care sperăm să-l înșcriem în calendarul tuturor celor legați sufletește prin graiul nostru comun: SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE. Întru susținerea oficializării lui reproducem din ecourile care ne-au parvenit:

Va felicit și admir pt actiunea ce o sustineti, in consonanta si cu preocuparile mele, propunând acest MOTO DIN DIMITRIE GUSTI: "Fiecare neam are o linie a lui de propasire si stralucire, care face cu putinta un maximum de manifestare pentru fiecare generatie, o continuare a sfortarilor si o imbogatire a culturii nationale neincetat de-a-lungul veacurilor. Cei care nesocotesc aceasta linie se indeparteaza de istorie si isi imping propria lor natie spre decedere.» -

Dan Ghelase

- presedinte ARTRAD (As.Non-profit pt promovarea artei și culturii tradiționale din Romania)

Va urez sanatate si putere de munca salutând ideea de a institui o zi a LIMBII ROMANE ! 29 august cred ca vine bine, dupa taierea capului Sf.Ioan Botezatorul !

Prof.C.Berbente

Cu solidaritate si admiratie subscriu la initiativa de la 29 august. Vivat, floreat, crescat LIMBA NOASTRA ROMANEASCA!

Nicolae Rotaru, scriitor

Conducerea Ligii Scriitorilor din România, de expresie română de pretutindeni, este de acord cu inițiativa de a marca Sărbătoarea Națională a Limbii Române. De acum înainte prin toate mijloacele noastre vom sărbători această zi în 29 august. La toate manifestările culturale pe care le organizează, Liga Scriitorilor va amintii despre această inițiativă. Vom organiza chiar o seară de poezie închinată Limbii Române. În revista noastră AGORA LITERARĂ vom publica acest manifest.

**Cu sentimente alese,
Al.Florin Țene,**

președintele executiv al LIGII SCRITORILOR.

Salut din nou initiativa Dumneavoastra.

Mulumesc pentru aceste numere de revista, cu texte esentiale din secolul XIX romanesc. Pe mine ma entuziasmeaza mereu, chiar imi da forta, si inspiratie, lectura lor. Văd că sunt în ele învățături extrem de importante și pentru ziua de azi.

Multa sanatate si succes in continuare.

Cu sinceritate,

Dr. Titus Filipas - Craiova

Buna ziua !

Am primit cu drag materialele pe care mi le-ati trimis si le-am citit cu mare placere. Felicitari pentru tot ce faceti pentru frumoasa noastra limba.

Muta sanatate !

prof Draghici Manea

Sunt desigur de acord ca fiecare zi sa fie a limbii romane, caei si seara, cand ma cule, si dimineata cand ma scol aici, tot investmantat in limba romana ma gasesc bine si cald, de aceea sunt de acord. Si cu atat mai mult sunt de acord ca ziua de 29 august sa fie cea dintai intre zilele de coperta a acestei credinte in cel mai durabil tezaur al nostru. Sa va dea Dumnezeu putere si sanatate pentru a izbandi in acest proiect frumos de solidarizare prin modul de vorbire si ortografie a romanilor.

Conf.univ.dr.Constantin Malinas.

Îngăduiți-mi să vă mulțumesc pentru informațiile, foarte prețioase, pe care publicația dumneavoastră mi le aduce. Este o inițiativă generoasă, care, sunt sigur, are, și va avea, ecou, în rândul scriitorilor, al intelectualilor, al tuturor celor preocupați de cultivarea și cinstirea limbii și a literaturii.

Al dumneavoastră,devotat,

Eugen Dorcescu (scriitor – Timișoara)

Din partea Societatii Romanilor din Australia si a publicatiei Romanul Australian, va rugam sa primiti felicitarile noastre pentru initiativa luata, de sarbatorire a Zilei Limbii Romane.

Va rugam sa transmiteti fratilor nostrii, romanilor de peste Prut, calde urari de bine si asigurarea ca suntem in permanenta cu gandul la ei. In viitoarea adunarea a membrilor Societatii Romanilor din Australia le vom prezenta materiale primite cu ocazia pregatirii si desfasurarii Consfaturii Naționale a Intelectualilor de la Sate.

Dorim, alaturi de toti romanii, ca Ziua Limbii Române să devină o sărbătoare în toate colțurile României și în toate colțurile românești din lume.

Cu calde urari de bine,

Emil Cica

Vicepresedinte al Societatii Romanilor din Australia

Buna ziua și întregul nostru asertiment pentru inițiativa Sărbătorii Naționale a Limbii Române. Vreau sa va intreb daca pot transmite proiectul si documentele pe care le publicați pe situl "rom bel" spre a fi informată toată diaspora romana din Belgia?

Cezar Toader - Bruxelles

Mulumesc frumos pentru valoroasele informari.și studii despre ZIUA LIMBII ROMANE. Le-am dat si eu mai departe celor cu care comunic în Australia și în restul lumii. Din țară, Profesorul Dumitru Draica, de la Facultatea de Filologie din Oradea, mi-a spus ca este foarte interesat in tot ceea ce faceti in legatura cu promovarea limbii si literaturii romane.

Cat despre sarbatoarea limbii romane, va felicit, este de bun augur. Totusi (parerea mea!) ar fi fost mai bine sa fie tinuta intr-o perioada cand nu sunt concedii, pentru ca lumea sa participe la manifestari (sper ca vor lua amploare pe parcurs!). Poate 15 septembrie, sau 15 mai ar fi mai potrivit. (zic ! iertare, nu vreau sa va contrazic !)

George Roca

(scriitor – Australia)

Atașându-ne inițiativei dumneavoastră, vom sarbatori cu membrii Asociatiei Duiuiu Zamfirescu la Zilele Sihleanu, in cadrul festiv, unde vor veni si cativa tineri Basarabeni, Sarbatoarea Limbii Romane. Vom incepe din ziua de 28 in cadrul intrunirii noastre unde suntem peste 30 de membri si vom continua la Sihlea Cu tot dragul

Gheorghe Neagu

(Scriitor, Directorul revistei "Oglinda literară"-Focșani)

Dorind să dau inițiativei dumneavoastră și o motivație personală, vă fac o deștăinuire: Îmi aduc bine aminte de primele mele întâlniri la Stockholm, în anii 1969-1970, cu Dl. Paul Lahovary cu printul Cantacuzino, cu D-na Magda Ljungberg (nascuta Manu) si alti citiva vechi "instrainati" romani, cit de surprins am fost ascultandu-i vorbind o limba romana curata, melodioasa, bogata si deosebit de frumoasa. Probabil ca farmecul dialogului cu acesti oameni de mare calitate, m-a ajutat sa-mi formez o matrixa neuronală bazata pe limba romana, atit de profund implantata in cugetul si spiritul meu, incit nici un efort fizic sau mintal, nu ar fi in stare sa o altereze. In compania acestor oameni, mi-am dat seama ca sunt roman si ca singura limba care ma intregeste ca om, este limba romana. Si pentru mine, nu are nici o importanta felul in care limba romana este "catalogizata" de experti; bogata, saraca, desprinsa, influentata, amestecata, nelimba-necurata. Nu, nu are nici un fel de importanta pentru mine, deoarece de 40 de ani incoace, de cind sunt "rupt de ea", limba romana continua sa-si desface Evantaiul Imensitatii in fata ochilor mei.

Sper din tot sufletul ca sunt destul de multi oameni care gindesc si simt ca mine. Care se impotrivesc tendintelor de transformare a frumoasei limbii romane in jargon anglo-tiganesc. Nu pentru ca as considera tiganii sau englezii, inferiori romanilor sau altor natii, ci pentru ca ei au limba lor si noi avem limba noastra si ar fi pacat ca limba lor sa dispara intr-un ghiveci romano-anglo-tiganesc, sau limba noastra sa devina altceva decit ceace a fost si inca este.

Termin acest scurt text cu o amintire. Eram in vizita in Germania la un prieten din copilarie si fost coleg de liceu din Romania, Edwin Shoener, neamt get-beget din Banat. Edwin mi-a spus ca nemtii nu se pot bucura ca noi romanii atunci cind se spune un banc sau cind se cinta un cintec. Pentru ca nemtii nu au la dispozitie subtilitatea si frumusetea limbii romane, pe care el, neamtul Edwin Shoener, o admira si iubea mai mult decit multi romani pe care i-am intilnit de-a lungul anilor.

Cu drag,

Dimitrie Grama

(scriitor - Danemarca)

Va felicit pentru initiativa dvs. generoasa privind limba romana si incerc sa va ofer o contributie personala in masura in care am tiparit in acest an lucrarea "Filosofia lui BA" la editura Amaltea din Bucuresti. Propunerea mea este un text elaborat recent : "Cariera si angajamentele lui BA"

Conf. Dr. G. G. Constandache

Univ. Politehnica Bucuresti

Catedra de Filosofie

Ideea organizarii unei zile dedicate Sarbatorii Nationale a Limbii Romane are mai multe semnificatii. Sunt convinsa, ca romanii de pretutindeni vor vibra emotional la o asemenea sarbatoare si vor sti sa raspunda la o astfel de chemare. Va felicit pentru initiativa si pentru efortul intreprins pentru a aduna documente valoroase, singure si sigure dovezi ale straduintei stramosilor intelectuali, personalitati ale culturii romanesti. Sunt alaturi de aceia, care contribuie la consolidarea acestui edificiu.

Un gand bun,

Elisabeta Iosif

(scriitor, vicepresedinte al Asociatiei Scriitorilor si Jurnalistilor de Turism din Romania)

Mult stimat Domnule Corneliu Leu,

Laudabila si plina de onoare initiativa Dvs. Cu totul de acord cu o ZIUA LIMBII ROMANE - indiferent cand. Poate ziua de nastere a lui Eminescu ar fi mai propice - ca dubla bucurie: e cunoscuta, deja, plus aportul sau fundamental la nasterea identitatii noastre nationale, culturale si de limba.

Ma bucur sa ramanem in contact.

Cu aleasa consideratie,

Eugen Cojocar

Vicepresedine al Asoc. Scriitorilor Romani din Germania

SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE

Vă raspundem cu plăcere la mesajul privind Sărbătorirea Limbii Române. Demersul nostru va începe în prima săptămână a lunii septembrie în cadrul Bibliotecii Comunale Cornu.

Cu respect,
dir. Caminul Cultural Cornu,
Dobrescu Gabriela
si bibliotecar,
Circiu Gratiela

Vă aduc la cunoștință că am lansat pe aria instituțiilor culturale din zonă un apel - strângere de semnături pentru susținerea înscrierii în calendarul oficial al sărbătorilor naționale a ZILEI LIMBII ROMÂNE. Va scriu de la un important simpozion național privind tradiția bisericilor de lemn din România unde am dat citire apelului dumneavoastră privind ZIUA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE. Ce ar fi ca Ziua Nationala a Limbii Romane sa fie acompaniata, desfasurata la aceeași data cu Ziua Bisericilor de lemn din Romania ??? In fapt, LIMBA ROMANA s-a dovedit, de-a lungul mileniilor, cea mai durabila, de neînvinș biserica de lemn, Catedrala a lamurei neamului nostru, romanesc

Dan Lupescu

(scriitor, directorul Direcției Județene Cultură, Culte, Patrimoniu Dolj)

Ma numesc Ioana Dragota si sunt bibliotecar la serviciul Colectii speciale al Bibliotecii Judetene «Petre Dulfu» din Baia Mare

Am citit cu entuziasm chemarea dumneavoastra la sărbătorirea Limbii Romane si va rugam sa ne dati permisiunea sa o reproducem in revista «Familia romana», asa cum a aparut ea in revistele AGERO si NOI, NU! In ceea ce ne priveste, la Baia Mare, vom marca evenimentul de la 31 August, cu siguranta.

Ma bucura ideea dumneavoastra de a acorda atentie convenita romanilor de pretutindeni si, in special, limbii romane. Sigur, atata timp cat exista o zi a inimii nationale, o zi a drapelului national, se impune si macarea zilei limbii romane. Nu ar fi rau daca ea ar coincide cu cea a romanilor din Basarabia. In anul 2000 am fost prezent si eu la manifestarile organizate la Chisinau de ziua limbii romane inasa am constata cu tristete ca oamenii pe strada numai limba romana nu o vorbeau.... Si presa in limba romana apoape ca lipsea.... Cu toate acestea, cred ca romanii din tara si din afara hotarelor nationale ar trebui sa sarbatoreasca ziua limbii romane. Puteti conta pe subsemnatul.

Cu aleasa consideratie,

Virgil Coman - Meglenoromânul - de la Medgidia

E o initiativa nu doar salutara, ci si necesara, intru apararea si promovarea identitatii romanesti. Am vorbit despre aceasta initiativa si in cadrul unor emisiuni ce le-am avut la radio Vocea Basarabiei si la DTV Chisinau.

Mult succes si sanatate!
Valeriu MATEI

HOTĂRÂRE

Privind însușirea propunerii de proclamare prin lege a zilei de 29 august ca „Ziua Limbii Române”

Consiliul Local al orașului Mizil,

Având în vedere expunerea de motive a Primarului orașului Mizil; și propunerea Fundației „Episcopul Grigorie LEU – MIȘCARE PENTRU PROGRESUL SATULUI ROMÂNESC” de proclamare a zilei de 29 august ca Ziua Limbii Române:

În conformitate cu prevederile art.45, al (1) din Legea administrației publice locale nr.215/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare:

Luând act de propunerea Consfățuirii Naționale a Intelectualilor de la Sate „La fel cu însemnătatea anului 1848 pentru istoria românească a următoarelor două secole, anul 1989 a culminat cu evenimentele eliberării noastre din Decembrie, tocmai pentru că a fost pe tot parcursul său un an de frământat de mișcări de emancipare românească manifestate în diferite moduri. El merită o notare specială și, prin stabilirea conjugării mai multor aniversări, printre care cea propusă de noi sărbătorind cu toții ZIUA LIMBII ROMÂNE, și vom corda întregă însemnătate, ca un prag de conștiință românească ce vine a se afirma în fața chemărilor de iluminare democratică ale secolului al douăzecișunulea...”

Apreciind imperativ necesară adoptarea unei legi privind proclamarea zilei de 29 August ca Ziua limbii române care să completească celelalte legi prin care s-au proclamat unele zile care marchează simbolurile naționale, respectiv: 1 Decembrie – Ziua Națională a României, potrivit art.12, al(2) din Constituția României republicată; 26 iunie – Ziua drapelului național, proclamată prin Legea nr.96/1998, 29 iulie – Ziua inimii național al României – Desteaptă-te române, simbol al unității Revoluției Române din anul 1848, proclamată prin Legea nr.99/1998; 8 decembrie – Ziua Constituției României, proclamată prin Legea nr. 120/1995; Ziua Eroilor, sărbătoare națională a poporului român, cea de-a patruzecizeca zi de la Sfintele Pști, Ziua înălțării Domnului isusu Hristos, potrivit tradiției românești, proclamată prin Legea nr.379/2003;

În temeiul Legii nr.215/2001 – legea administrației publice locale, republicată în 2007, adoptă prezenta:

HOTĂRÂRE

Art.1. Se însușește propunerea efectuată de către Fundația „Episcopul Grigorie LEU – MIȘCARE PENTRU PROGRESUL SATULUI ROMÂNESC” pentru proclamarea prin lege a zilei de 29 august ca Ziua limbii române și se aprobă cooperarea cu această fundație, în vederea realizării în comun a unor acțiuni privind promovarea acestui deziderat.

Art.2 Se propune ca marcarea Zilei limbii române să fie efectuată de către

autoritățile publice și de celelalte instituții ale statului prin organizarea unor programe și manifestări culturale – educative, cu caracter evocator sau științific, consacrate istoriei limbii române în perioada 29-31 august.

Asrt.3 Prezenta hotărâre se va comunica factorilor interesați prin grija referentului de specialitate din cadrul Aparatului permanent al Consiliului Local Mizil.

Presedinte de ședință,

CONSILIER

Drăgan Mihai,

Contrasemnează,

SECRETAR

Ștefan Marcel

Mizil, 25.09. 2008

Stimate Domnule Corneliu Leu,

AOR susține călduros organizarea unei sărbători anuale dedicate limbii române pe data de 29 august.

Considerăm această sărbătoare necesară conservării spiritualității românești mai ales în noua perspectivă europeană integratoare și globalizantă.

Secretar general AOR
Emil Proșcan

REZOLUȚIA nr. 1

adoptată în cadrul

PRIMULUI SIMPOZION NAȚIONAL DE CONSOLIDARE MEDIU ASOCIATIV.

Participanții la Primul Simpozion National de Consolidare Mediu Asociativ din perioada 24-31 august 2008, prin reprezentanții lor, reprezentanți ai asociațiilor fundatiilor și federatiilor, din țară precum și susținerea telefonică a mai multor reprezentanți de asociații și fundații din străinătate și având la bază cele 269 de fișe de evaluare cu cele 18 întrebări la care aceștia au răspuns se constată că se consideră adoptată în unanimitate Rezoluția nr.1 privind constituirea Senatului Național al Asociațiilor și Fundațiilor din România și al altor Români constituiți în asociații și fundații, precum și instituirea următoarelor :

- stabilirea zilei de 29 august ca ziua mediului Academic în România;
- stabilirea prin consens după propunerile avansate ca ziua de 29 august să fie decretată ca zi națională a Limbii Române „de către toți vorbitorii ei în toate colțurile lumii”

(Semnează în continuare cei reprezentanți în cadrul Senatului de ja constituit prin vot unanim ca organ consultativ urmând ca prin documentele cerute de Legea nr. 246/2005 privind asociațiile și fundațiile să se obțină autorizarea funcționării acestuia).

Distinse Maestre CORNELIU LEU,

Va rugam respectuos sa adaugati, in lista ONG-urilor care sustin legiferarea instituirea ZILEI LIMBII ROMÂNE, urmatoarele

- Asociația Culturală ProEuropa LAMURA din Craiova,
- Fundația Scrisul Romanesc Craiova,
- Asociația Culturală Decebal din Drobeta Turnu Severin,
- Revista CALIGRAF - Drobeta Tr. Severin,
- Revista TIMPUL - Tg. Jiu.

(Semnează totii conducătorii acestor instituții)

Stimate domnule presedinte,

Vă anunțăm că, pe lângă comuna Grăniceri, a cărei adeziune v-am făcut-o cunoscută prin scrisoarea primarului ei, Consiliile Locale ale următoarelor comune au adoptat și ele hotărâri asemănătoare privind Sărbătoarea Limbii Române:

- Dorna Cândreni,
- Putna,
- Frătăuții Noi,
- Marginea,
- Panaci.

Din partea altor comune avem semnale asemănătoare și vă vom ține la curent.

Prof. Gheorghe Dolinski,

Președintele filialei Suceava a M.P.S.R.

8.Asemenea mesaje curg în continuare.

Este vorba, deci, atât de nevoia spirituală cât și de o dorință intensă provenită din rațiunea existenței noastre, de a înscrie în calendarul tuturor celor pe care graiul nostru îi leagă SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE. Precizăm ca noi nu am gândit niciodată sa ne suprapunem sărbătorii din Basarabia, ci s-o amplificăm la nivelul tuturor comunităților românești și, mai ales, a țării. Nu am intenționat în nici un fel ca evenimentul național propus de noi să se confunde cu sărbătoarea lor internă care, chiar dacă nu e prea respectată de guvernul republicii vecine, este oficializată, deci se petrece în altă țară, cu toate drepturile ei suverane și toate reacțiile la care au dreptul, prin Constituția proprie, cetățenii ei. Dorința noastră este doar să preluăm ecoul care, categoric, dintr-acolo vine către întregul spațiu al vorbirii limbii românești. Și să ajungem a fi implicați într-o largă manifestare de tradiție națională alături de toată suflarea românească de pretutindeni.

SĂRBĂTOAREA NAȚIONALĂ A LIMBII ROMÂNE trebuie să devină o chemare de suflet românească, mai presus de calendarele regionalizate ale diferitelor categorii cetățenești de români. Din acest motiv nu am stabilit nimic definitiv în privința datei calendaristice, iar multe alte detalii în legătură cu care au venit propuneri diverse, le vom discuta de asemenea. Noi am propus o perioadă aniversară la sfârșitul lunii august în care FIECARE LOCALITATE ȘI FIECARE COMUNITATE ROMÂNEASCĂ SĂ ADUNE FORȚELE INTELECTUALE DE CARE DISPUNE SPRE A-ȘI SĂRBĂTORI LIMBA. Prin ce fel de manifestări ? Spontan, ca în acest an, sau elaborat, după ce lucrurile se vor oficializa – răspunsul va veni tot din inimile noastre, ale fiecăruia, într-un larg consens de trăire democratică a tradițiilor. Nimic nu trebuie să fie batut în cuie birocratico-statale și, cu atât mai puțin, conștiințele celor cărora ne adresăm ca persoane de simțire românească, și nu ca cetățeni ai unor administrații trecătoare.

LIMBA ROMÂNĂ ȘI ISTORIA EI FUNDAMENTATĂ ÎN OPERA LUI OVID DENSUSIANU

ales în sudul Panoniei, în Moesia și în Dacia, civilizația romană ajunsese deasemenea să se impună majorității populației și, în marile orașe, la fel de bine ca în locurile apropiate centrelor administrative, auzeai deja în secolul al doilea latina cea care avea să dea naștere mai târziu limbii rămâne.

Aceasta este în linii mari istoria extinderii latinei în peninsula balcanică până în secolul al doilea după Hristos. Pentru a înțelege bine originile limbii române nu trebuie pierdute din vedere toată această suită de fapte și nu trebuie nici o dată uitat că urmările romanizării Daciei nu au cum fi studiate fără o cunoaștere generală a destinului limbii latine în alte țări ale Europei orientale. Dacă romanii, după cucerirea Iliriei, ar fi fost împinși de evenimente spre Dacia, fără să fi romanizat mai întâi Moesia, Tracia și Macedonia, nu e nici o îndoială că limba română n-ar fi existat astăzi. Spiritul roman care s-ar fi dezvoltat la nordul Dunării ar fi fost respins spre vest unde s-ar fi afundat, în decursul secolelor, în italiană sau retoromană. Pe de altă parte, dacă romanii s-ar fi oprit la Dunăre și nu s-ar mai fi stabilit în Dacia și în Panonia, romana orientală n-ar fi fost reprezentată astăzi decât printr-un mic dialect analog macedo-românei. Și, dacă limba română există astăzi cu dialectele sale principale (daco-român, istro-român și macedo-român), trebuie să atribuim acest fapt realității că latina a fost vorbită de la Carpați și până la frontierele Greciei. Latina din nordul și din sudul Dunării s-au susținut reciproc, și tocmai grație acestui sprijin mutual se datorează faptul că limba română a putut să se constituie și să se conserve de-a lungul întregului Ev Mediu...

Unul dintre capitolele cele mai neclare ale istoriei limbii române este acela al influenței idiomurilor indigene asupra latinei care a venit să li se suprapună. Este o problemă ce nu va ajunge niciodată a fi rezolvată într-un mod mai sigur, de vreme ce elementele de care dispune filologia sunt insuficiente ca să putem răspunde la numeroasele întrebări ce se ridică. Cunoștințele pe care le avem astăzi despre vorbirea vechilor locuitori ai peninsulei balcanice sunt reduse aproape la zero, dar nu numai prin aceste mijloace s-ar putea face o idee exactă asupra măsurii în care latina a fost influențată prin elementul autohton. Pentru a arunca indirect o oarecare lumină asupra unei probleme atât de complicate, trebuie să recurgem la mărturiile istoriei și arheologiei care, ele singure pot acoperi vreunele dintre lacunele pe care le comportă un asemenea subiect. Dar datele acestor științe sunt deseori la fel de vagi și trebuie să le completăm de multe ori prin simple inducțiuni. Ne va fi de asemenea greu de a fixa mai exact epoca în care vechile populații ale țărilor dunărene s-au asimilat romanilor și de a cunoaște motivele pentru care civilizația latină s-a propagat mai repede într-o direcție decât în alta. Asemenea remarci pot fi aplicate tuturor țărilor care au fost romanizate... Iar, printre cauzele generale care au contribuit la triumful limbii și civilizației latine, nu trebuie să uităm a aminti extinderea din ce în ce mai cuprinzătoare a creștinismului. Chiar dacă latina nu era limba exclusivă în care se predica noua religie, folosirea ei era consacrată oficial și din acest motiv ea se impunea în fața tuturor celor care se converteau întru Iisus. Și, de vreme ce creștinismul se adresa în special celor umili, el a ajutat în acest mod răspândirea latinei printre clasele de jos ale societății...

Cunoaștem prea puțin limbile vechilor populații balcanice pentru ca să putem fixa cu precizie în ce constă influența dacă, tracă sau ilirică asupra limbii române. Problema trebuie examinată îndeaproape, chiar dacă rezultatele nu vor fi pe măsura dorinței noastre. Filologii au admis în multe cazuri existența elementelor dacice în limba română... Toti lingviștii recunosc astăzi că influența unei limbi asupra alteia este cu atât mai intensă cu cât există mai multă asemănare între ele. Dacă, de exemplu, o țară este ocupată de un popor care vorbește un idiom apropiat celui al locuitorilor supuși, acțiunea unui idiom asupra altuia va fi mai puternică. Dacă, dimpotrivă, limba indigenă e îndepărtată de idiomul importat, prin fonetică, forme, sintaxă, particularitățile pe care ea le va transmite noii vorbiri ce va rezulta vor fi mai puțin vizibile. Aplicând acest principiu la romanizarea diferitelor provincii ale imperiului roman, va rezulta cu evidență că acolo unde latina va întâlni o limbă mai apropiată de ea, influența elementului autohton se va exercita mai lesne...

Limba română, așa cum se prezintă ea astăzi, ne arată în mod neîndoiebnic romanizarea profundă a țării în care ea s-a născut. Tot ceea ce este mai caracteristic în ea poartă o trăsătură pur latină. Cât de numeroase sunt ca însumare elementele străine care au pătruns mai ales în lexic, limba română n-a suferit nici o alterare față de fondul ei inițial și și-a păstrat caracterul evident de idiom roman, în ciuda circumstanțelor uneori prea puțin favorabile în care ea s-a dezvoltat.

Nu se poate cunoaște, e drept, în toate amănuntele, care era latina importată în regiunea Dunării, pentru a proceda la o comparație precisă între aceasta și limba română; dar ultimele rezultate ale filologiei romane ne permit să fixăm până la o anumită treaptă trăsăturile cele mai expresive ale acestei latine care trebuie puse la baza românei ca și a altor limbi romanice. Cu siguranță că se va ajunge cu timpul la a defini mai precis vorbirea coloniștilor din diferitele provincii ale imperiului roman și a cunoaște mai îndeaproape punctele de diferențiere ale acestor idiomuri romane. Va fi de asemenea mai ușor a face distincția între ceea ce se leagă direct de latina vulgară în aceste idiomuri și ceea ce trebuie considerat de origină mai recentă. În acest mod se va putea urmări mai îndeaproape drumul parcurs de ansamblul limbilor romanice din epoca în care latina a fost importată în provinciile unde ele s-au dezvoltat, până în zilele noastre. Pentru moment, trebuie să ne mulțumim cu ceea ce ne-au furnizat până acum, asupra acestui subiect, datele lingvisticii și vom vedea că, din acest punct de vedere, există o serie de fapte ce trebuie considerate ca un câștig definitiv pentru știință. Mai multe probleme importante ale istoriei formării limbii române își vor găsi soluțiile deândată ce vom ajunge să arătăm care erau particularitățile limbii latine vorbite de locuitorii țărilor balcanice, în măsura în care ele vor putea fi reconstituite astăzi.

Se admite astăzi la modul general că toate limbile romanice se bazează pe aceeași latină care a fost vorbită de la un capăt la altul al lumii romane. Majoritatea filologilor este de acord să considere bine stabilit acest fapt și să-l recunoască precum un punct de pornire pentru orice cercetare asupra istoriei limbilor romanice. În fond, nimic nu ne permite să credem că latina care a fost importată în provinciile imperiului roman era divizată în dialecte și că, din acest motiv, mai multe fenomene care separă astăzi limbile romanice trebuie căutate încă din epoca latină. Coloniștii stabiliți în Dacia, de exemplu, vorbeau fără-ndoială latina care era în uz în secolul al doilea al erei noastre în toate provinciile dependente de Roma. Era latina oficială întrebuintată în comerț, în administrație și în toate celelalte relații ale cetățenilor și care

trebuia să prezinte în general, peste tot, un caracter unitar. Schimburile continue între diferitele părți ale imperiului și peste toate acestea, ascendentul considerabil pe care-l exercita capitala asupra coloniilor, trebuia să evite îmbucătățirea dialectală a limbii latine. Așa că nu era vorba de o latină provincială proprie fiecăreia dintre țările romanizate... Dar ar fi greșit să credem și că nu era nici o distincție între această latină și cea vorbită la Roma. Dacă rațiuni puternice ne obligă să admitem că și latina vulgară avea unitate, n-am putea niciodată crede că toți legionarii care au cucerit Dacia își vorbeau limba în același mod... Nu există idiom care să poată fi unitar în sensul absolut al cuvântului și dacă noi înțelegem în acest fel unitatea unei limbi, atunci nu va mai trebui să vorbim despre existența unor dialecte în latina vulgară...

Invasia slavilor a modificat complet fizionomia peninsulei balcanice. Ea aduce o răsturnare în toată această parte a Europei orientale, introducând un element nou în mijlocul populației romane care, cu greu, ajunsese la a se forma. Aceștia nu sunt năvălitori trecători ca Goții, împinși numai de dorința de a lua de la alții care determină acum apariția lor în istorie; ei sunt barbari împătimiti, cuceritori ferm decisi să-și caute o nouă patrie. Mai impetuoși decât au fost reprezentați vreodată, ei nu dau înapoi din fața niciunui obstacol, pentru a-și asigura un loc printre populațiile dunărene. Eforturile lor în acest scop, cruzimile la care se dedau în incursiunile lor spre sud, umplu vreme de mai multe secole istoria imperiului bizantin.

Toată lumea este de acord astăzi să considere invazia slavilor un eveniment pregătit cu încetul. Descinși din nord în regiunea Carpaților, au avansat câte puțin spre malurile Dunării... Nu erau decât colonii izolate, enclave cu greu perceptibile în mijlocul populației romane. Adevărata invazie nu începe propriu zis decât în ultimii ani ai secolului al cincilea, pe când Ostrogoții păraseau țările dunărene ducându-se spre Italia și lăsând slavilor teritoriul liber. Abia atunci aceștia încep presiuni asupra imperiului bizantin împingându-și incursiunile până în Peloponez. Profitând de confuziile care dominau imperiul, în ciuda rezistenței repetate a trupelor imperiale, ei reușesc să cucerească cea mai mare parte a teritoriului sud-dunărean. În vreme ce ajung să stăpânească Moesia, Tracia și Macedonia, ei se îndreaptă și spre vest prădând Iliria și Dalmația. În prima jumătate a secolului al șaptelea, aproape întreaga peninsulă balcanică se afla astfel în mâinile lor... Ocuparea peninsulei balcanice de către slavi a avut multe și importante consecințe asupra dezvoltării elementului roman oriental. Ea a preluat, în primul rând, o bună parte din teritoriul acestuia săpând în același timp un abis

între acesta și restul lumii latine... Elementul roman oriental era scindat pentru totdeauna de cel occidental având să urmeze de acum înainte o dezvoltare aparte, destinul trebuind să i se îngemăneze cu cele ale popoarelor ce-l înconjurau.

Toate aceste întâmplări au o importanță incomensurabilă pentru studiul formării limbii române. Ele ne explică caracterele particulare pe care le prezintă această limbă în raport cu alte idiomuri romane și evoluția specială pe care a avut-o în cea mai mare parte a Evului Mediu. În fapt, începând cu invazia slavă, romana balcanică a devenit română, așa cum ni se prezintă ea astăzi. Până atunci, vorbirea rezultată din transplantarea pe cele două maluri ale Dunării nu putea fi considerată decât o variantă dialectală, ca să spunem așa, a limbii italiene. Contactul cu slavii este cel care a transformat această vorbire într-o limbă aparte, întrutotul romană fără îndoială în constituția sa internă, dar sensibil diferită de cele care au ieșit din același tipar...

Majoritatea elementelor slave au pătruns în română în secolele cinci – șapte... Asupra acestora s-au suprapus cu timpul altele ce pot fi distinse de precedentele. Penetrarea româniilor cu elemente slave a durat deci mai multe secole fiind intensă și variată. O vedem continuându-se chiar în momentul apariției primelor texte românești și se oprește doar în secolul al șaptesprezecelea în fața conceptului de limbă daco-romană, pentru a reapare sub o altă formă, aceea a influenței limbii ruse moderne la sfârșitul secolului al optsprezecelea și începutul celui de al nouăsprezecelea. Ea n-a încetat să-și încerce influența nici în zilele noastre în anumite regiuni precum Basarabia și Bucovina, dar se produce și dincolo de Dunăre, asupra macedo-românei și mai ales asupra istro-românei care este chiar amenințată de a fi înghițită de slavă...

Ajungem la capătul drumului pe care ne-am propus să-l parcurgem în această primă parte a lucrării noastre.

Momentele cele mai importante ale istoriei vechi a limbii române reies, credem, destul de clar din multitudinea faptelor pe care le-am studiat.

Transportată în peninsula Balcanică, latina a întâlnit traca, ilirica și greaca; în lupta care se încinge între ea și aceste idiomuri, traca și ilirica își pierd cea mai mare parte a spațiului. Absorbând în ea o cantitate din elementul autohton, latina balcanică se transformă cu timpul într-o vorbire romană specială, a cărei dezvoltare înaintea într-o bună măsură până în secolul al șaselea, în paralel cu dezvoltarea celei albaneze și mai ales a celei dalmate, a italienei și uneori a retoromane. Această vorbire romană devine limba română propriu zisă în momentul în care invazia slavă o separă de restul întregii lumi romanice.

Din centrul formării sale, din Iliria, limba română avea în evul mediu ramificații în nord, până în Dacia; între această limbă română septentrională și cea de dincolo de Dunăre, au avut loc numeroase schimburi vreme de secole. În aceste schimburi și mai ales în emigrația spre Dacia a unui puternic contingent de element meridional trebuie căutată explicația surprinzătoare asemănări ce se constată între diferitele dialecte românești; și tot în ele găsim datele care explică separarea limbii române în cele trei dialecte cunoscute. Această separare se definitiva în secolul al treisprezecelea. Aceasta fiind epoca în care româna luă forma pe care și-a conservat-o în trăsăturile sale cele mai specifice, până în zilele noastre; cele mai importante influențe străine care s-au exercitat asupra ei și care i-au imprimat majoritatea particularităților esențiale sunt anterioare acestei date.

Privită în acest mod, istoria veche a limbii române este plasată în adevăratul ei cadru; ea nu se mai prezintă precum expunerea unor fapte izolate și alese în scopul de a susține teze dictate de preocupări deseori străine științei. Conform celor afirmate de noi, dezvoltarea limbii române apare mai complicată decât s-ar fi bănuț și cum nu s-ar fi dorit a se crede până acum; ea nu se reduce la o simplă transformare, lăcăt și ferită de vreo influență străină profundă, cum au făcut supoziții asupra latinei din Dacia majoritatea filologilor; ea cuprinde ceva mai mult, aducând în plus întreaga istorie a latinei orientale și mai mult decât un capitol de istorie a mai multor idiomuri balcanice...